

Pismo
ukazuje się
we wtorki
i piątki

Głos weekend

Piątek
27 września 2024
nr 76 (LXXIX)
cena: 20 Kč

WIADOMOŚCI
POWSTAŁA POLONIJNA
RADA KONSULTACYJNA
STR. 2-3

REGION
TACY JESTEŚMY 2024
OTO NOMINOWANI
STR. 3

REGION
POLAKOM W RAJU
WYRÓSŁ PIĘKNY DOM
STR. 4

Dzięki zielonej szkole mogą się poznać

WYDARZENIE: Drugi turnus Zielonej Szkoły nad Bałtykiem dla uczniów klas ósmych polskich szkół podstawowych na Zaolziu dziś dobiega końca. Jutro jego uczestnicy z placówek w Czeskim Cieszynie, Hawierzowie-Błędowicach, Karwinie, Lutyni Dolnej i Suchej Górnej pełni wrażeń powrócą do swoich domów.

Beata Schönwald

Myślę, że to jest udany turnus i ogólnie cała ta zielona szkoła jest udana, bo program jest bardzo ciekawy, a wszystko dobrze przygotowane, nie mówiąc o pogodzie, która wyjątkowo nam sprzyja – stwierdziła w środę Natalia Niemczyk, szefowa drugiego turnusu Zielonej Szkoły nad Bałtykiem, a na co dzień 21-letnia studentka matematyki na Uniwersytecie Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie. Zbliżający się do finiszu drugi turnus zielonej szkoły rozpoczął się 19 bm. Noclegi i pełne wyżywienie zapewniał jej uczestnikom ośrodek wypoczynkowy VIS w Jastrzębiej Górze, oddalony od plaży zaledwie kilkaset metrów. Program, obejmujący cztery całonocne wycieczki do Symbarku i Gdyni, Gdańska, Łeby i na Hel, uczniowie realizowali w dwóch grupach. Pierwsza liczyła 44 osoby i obejmowała trzy klasy ósme polskiej szkoły podstawowej w Czeskim Cieszynie. W skład drugiej grupy wchodziła ósmoklasista z pozostałych czterech szkół powiatu karwińskiego.

Nowością tegorocznej Zielonej Szkoły nad Bałtykiem był podział pobytu na dni wycieczkowe i te spędzane na miejscu w Jastrzębiej Górze i jej najbliższej okolicy. Zdaniem opiekunów, takie rozwiązanie bardziej sprzyja międzyszkolnej integracji niż w ub. latach, kiedy szkoły miały się na posiłkach w jadalni i uczestniczyły wspólnie tylko w wieczornym programie. – Chociaż w czeskokieszyńskiej szkole mamy w jednym roczniku aż trzy klasy, uczniowie się znają. Razem byli na zielonej szkole w Istebnej, spotykają się na lekcjach przedmiotów wybieralnych. Tu, na zielonej szkole, na wycieczki wyjeżdżamy tylko we własnym gronie. Dlatego cieszymy się z możliwości nawiązania kontaktów z innymi szkołami. Dobrą okazją do tego było poniedziałkowe popołudnie sportowe, na którym rywalizacja odbywała się pomiędzy drużynami, w skład których weszli reprezentanci różnych szkół – powiedziały „Głosowi” nauczycielki z Czeskiego Cieszyna Ewa Mencner i Irena Mrózek. Integracja z rówieśnikami z innych zaolziańskich podstawówek jest jeszcze bardziej istotna dla szkół, w których w jednej klasie uczy się zaledwie kilkoro uczniów. Takim przykładem

• Dobry humor to połowa sukcesu zielonej szkoły. Fot. BEATA SCHÖNWALD

jest placówka w Lutyni Dolnej, skąd przyjechało do Jastrzębiej Góry tylko czworo uczniów – trzy dziewczyny i jeden chłopak. – Staramy się trzymać grupy karwińskiej, by nie być sami – przyznała nauczycielka Aleksandra Sembol. Możliwość nawiązania nowych znajomości wymieniła jako jeden z atutów Zielonej Szkoły nad Bałty-

kiem również jej podopieczna Ema Alter. – Nad polskim morzem byłam już z rodzicami. Cieszę się jednak, że coś takiego, jak zielona szkoła, mogę przeżyć razem ze swoją klasą, a także z kolegami z innych szkół. Już wcześniej znałam kilka osób, a teraz rozwijam te znajomości – stwierdziła. – Zwiędzamy wiele miejsc, ciekawe było Muzeum Kaszubskie w

Symbarku, fajnie było na Helu. A poza tym myślę, że złapaliśmy najlepszą pogodę, jaką mogliśmy złapać – oceniła pobyt nad Bałtykiem uczennica z Lutyni Dolnej. Jutro o tym wszystkim będzie opowiadać już swoim najbliższym. Do tematu wracamy na str. 7

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Fundusz

Rozwoju Zaolzia

Zielona Szkoła nad Bałtykiem jest projektem Kongresu Polaków w RC, który otrzymał wsparcie finansowe z Funduszu Rozwoju Zaolzia KP oraz Ministerstwa Szkolnictwa i Wychowania Fizycznego RC.

REKLAMA

Zarezerwuj swoje stałe halowe terminy tenisa i badmintona!

+420 731 444 854
www.sportvitality.cz

Beskydský
Dogmaraton

SPORT - MUZYKA - BUFET
ATRAKCJE DLA DZIECI

JUŻ JUTRO 28.9. TRZYNIEC - PZKO GUTY

17:00 - TOMBOLA
18:30 - LUCY & HANGOVER

ZDANIEM... Łukasza Klimañica

klimaniec@glos.live

„Dyrektor Ch...”. Proszę wybaczyć, ale na naszych łamach nie napiszemy w pełnym brzmieniu tytułu zdjęcia autorstwa Filipa Wierzbickiego, jakie wisi na ogrodzeniu Parku Pokoju w Cieszynie tuż przy wejściu od ul. Limanowskiego. Zdjęcie jest częścią wystawy IX Konkursu Fotografii Teatralnej, która tradycyjnie pojawia się na parkanie cieszyńskiego parku przy okazji Międzynarodowego Festiwalu Teatralnego BEZ GRANIC.

Fotografia wykonana przy okazji słynnej sztuki „Marat/Sade” w reżyserii Marcina Libera przedstawia mężczyznę w lekko poszarpanym granatowym ubraniu, który zgięty w pół osłania się przed ciosami czerwonych rękawic bokserkich. Przyciąga uwagę nie tylko kompozycją, ale głównie tytułem, w którym znalazło się słowo uznane powszechnie za wulgarnie.

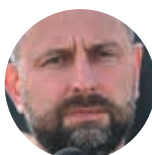
„To wolna gra skojarzeń ujęta w dynamiczną, sugestywny obraz. Ważne w odbiorze jest zestawienie tytułu z opisową intrygującą formą – docięnięta do nieistniejącej ściany skulona postać okładana jest bezosobowymi ciosami. Ta otwarta interpretacyjnie forma pozostawia odbiorcy pole do swobodnej gry wyobraźni” – tak brzmi opis tejże fotografii przedstawiony podczas finału konkursu.

Daleki jestem od cenzurowania. Uważam, że sztuka ma swoje pole do popisu, a artyści wolność w wyrażaniu swojej twórczości. Jednak umieszczenie tego konkretnego zdjęcia przy samym wejściu do Parku Pokoju to niefortunny pomysły. Chyba że ktoś wziął pod uwagę, że przebywająca tam cieszyńska młodzież mówi językiem właściwym tytułowi zdjęcia (i stale łamie zakaz używania papierosów elektronicznych – ale to już inny temat). A wchodzące do parku dzieci potrafią już składać litery dość szybko odchodzącą nazwę zdjęcia i – kto wie? – naucza się niestety nowego słowa...

Mówiąc już całkiem serio jestem przerażony językiem młodych, którzy w jednym zdaniu potrafią użyć kilka wulgaryzmów nie zważając na to, gdzie są i kto obok nich stoi. Niedawno byłem świadkiem sytuacji na ul. Kochanowskiego w Cieszynie, gdzie na przystanku autobusowym starsza kobieta próbowała zwrócić uwagę grupie młodych chłopaków. – Czy wy musicie tak przeklinać? Przecież tu są osoby starsze – argumentowała.

Wulgaryzmy niestety weszły do języka potocznego i mocno się w nim zadomowiły. Już nie są używane tylko do wzmocnienia przekazu, czy – jak w dowcipach – do zaakcentowania puenty, ale stanowią swoisty „przecinek”, a coraz częściej synonim wielu słów. Jednym i tym samym wulgarnym wyrazem można określić swój stan emocjonalny, pogodę, wygląd kolegi, trudność zadania, ciężar pracy, a także charakter człowieka – o czym przypomina tytuł zdjęcia, jakie wisi przy wejściu do Parku Pokoju. Idąc taką drogą na skróty stracimy umiejętność żonglowania językiem polskim. A przecież pogoda w deszczowy dzień może być „pod pesem”, „barowa”, „depresyjna”, „brzydka”, „do bani”, „że psa by nie wygnał”...

CYTAT NA DZIS

Władysław Kosiniak-Kamys

wicepremier RP, szef Ministerstwa Obrony Narodowej RP na spotkaniu z dowódcami przy polsko-białoruskiej granicy

...

Sytuacja jest poważna i napór na granicę polsko-białoruską w ostatnich tygodniach się zwiększa. Od początku września do dzisiaj było około 2,5 tysiąca prób przekroczenia granicy

W OBIEKTYWIE »GŁOSU«

• Kalendarzowe lato za nami. Jesień dosłownie za rogiem, a to oznacza jedno – plejadę barw i kolorów charakterystycznych dla tej pory roku.

Fot. NORBERT DĄBKOWSKI

DZIŚ...

27 września 2024

Imieniny obchodzą:

Gaja, Wincenty

Wschód słońca: 6.29

Zachód słońca: 18.24

Do końca roku: 95 dni

(Nie)typowe święta:

Dzień Podziemnego

Państwa Polskiego

Przysłowie:

„Strasza jest wrześniowa

słota – miarka deszczu,

korzec błota”

JUTRO...

28 września 2024

Imieniny obchodzą:

Marek, Wacław

Wschód słońca: 6.31

Zachód słońca: 18.21

Do końca roku: 94 dni

(Nie)typowe święta:

Światowy Dzień Jabłka

Przysłowie:

„Na świętego Wacława

w polu pustki,

w domu sława”

POJUTRZE...

29 września 2024

Imieniny obchodzą:

Michalina, Michał

Wschód słońca: 6.32

Zachód słońca: 18.19

Do końca roku: 93 dni

(Nie)typowe święta:

Dzień Kawy ,

Światowy Dzień Serca

Przysłowie:

„Gdy deszcz w świętego

Michała, będzie łagodna

zima cała”

POGODA

piątek

dzień: 17 do 19°C

noc: 16 do 14°C

wiatr: 6-8 m/s

sobota

dzień: 15 do 17°C

noc: 12 do 10°C

wiatr: 3-5 m/s

niedziela

dzień: 10 do 12°C

noc: 9 do 7°C

wiatr: 3-5 m/s

Powstała Polonijna Rada Konsultacyjna

– Potrzebna jest opieka nad Polonią i Polakami za granicą, ale też mądre partnerstwo – powiedziała marszałek Senatu RP Małgorzata Kidawa-Błońska podczas uroczystości wręczania aktów powołania członkom Polonijnej Rady Konsultacyjnej. Do Rady weszła m.in. Helena Legowicz, prezes PKZO.

Polonijna Rada Konsultacyjna. Fot. ŁUKASZ KAMIŃSKI, Kancelaria Senatu

W skład Rady wchodzi 16 członków, reprezentujących Polonię i Polaków z zagranicy rozszaniych po całym świecie: Małgorzata Kidawa-Błońska z Kanady, Andżelika Borys z Białorusi, Lourival de Araujo Filho z Brazylii, Maciej Dokurno ze Szkocji, Alicja Donimirska z Wielkiej

Brytanii, Małgorzata Hallewell z Wielkiej Brytanii, Lesia Jermak z Ukrainy, Alina Ewelina Kieżun z Litwy, Małgorzata Kwiatkowska z Australii, Helena Legowicz z Czech, Wiesław Lewicki z Niemiec, Gerwazy Longher z Rumunii, Tadeusz Pilat ze Szwecji, Frank Spula ze Stanów Zjednoczonych, Andrzej Pocz-

but z Białorusi (w imieniu A. Poczobuta akt powołania odebrał Marek Zaniewski, wiceprezes Związku Polaków na Białorusi).

Marszałek Senatu podkreśliła, że to zaszczyt, iż Senat może opiekować się Polonią i Polakami za granicą. – Historia pokazała, iż Polacy

mieszkający poza granicami mają wielką moc – wielokrotnie wspierali nas tu w kraju i kiedy działaliśmy razem, wszystko się udawało – tak było, gdy powstała „Solidarność”, gdy staraliśmy się o akcesję do NATO czy Unii Europejskiej – powiedziała marszałek Senatu. Do-

Zalana autostrada D1 ponownie otwarta

Mamy dobrą wiadomość dla kierowców podróżujących autostradą D1, uszkodzoną w trakcie wrześniowej fali powodziowej. Odcinek autostrady w okolicach Bogumina w kierunku na Polskę został ponownie otwarty. Na razie w ograniczonym trybie.

Jak poinformował dziennikarzy Radek Mátl z czeskiej Dyrekcji Dróg

i Autostrad, ruch na chwilę obecną odbywa się w najbardziej krytycznym miejscu w trybie 1+1 z prędkością 60 km/godz., w najbliższych dniach sytuacja ma ulec jednak kolejnej poprawie. – Udało się przygotować lewy pas ruchu na 370. kilometrze. W trybie 1+1 samochody muszą się poruszać w granicach 2 km – stwierdził Mátl.

Zamknięty ruch na tym odcinku D1 był podyktowany zalanym

terenem i zniszczeniami po powodziach, jakie nawiedziły nasz region 14 i 15 września. W pobliżu zjazdu z autostrady w kierunku na Bogumin woda z Odry uszkodziła wały przeciwpowodziowe, a autostrada w bliskawicznym tempie zamieniała się w jezioro. Samochody zmierzające od strony Brna dalej w głąb Polski kierowane były na alternatywne trasy.

(jb)

Premier Fiala chce odwołać Bartoša

Premier RC Petr Fiala podjął decyzję o odwołaniu Ivana Bartoša (Piraci) ze stanowiska wicepremiera i ministra rozwoju regionalnego. Termin wyznaczył na 30 września. Stanowisko premiera musi teraz zatwierdzić prezydent RC Petr Pavel.

Przewodniczący koalicyjnej partii Piraci, Ivan Bartoš, według słów premiera spał się poniżej oczekiwań w kwestii obiecywanej cyfryzacji resortu rozwoju regionalnego. Bartoš był pod presją od lipca, kiedy światło

dzienne ujrzały niedociągnięcia w cyfryzacji, która miała być towarem eksportowym Piratów w tej kadencji. – Doszedłem do wniosku, że sytuacja jest na tyle poważna, że Ivan Bartoš nie może dalej prowadzić resortu budowlanego. Bartoš był pod presją od lipca, kiedy światło

Foto: Vlada.cz

opozycji, poinformuje w poniedziałek, po zakończeniu wewnątrzpartyjnego głosowania.

Ivan Bartoš, który po nieudanych dla Piratów wyborach wojewódzkich złożył rezygnację z funkcji prezesa partii, decyzję premiera skwitował z dużym zaskoczeniem i niezadowolaniem. – Dowiedziałem się o tym na pół godziny przed konferencją prasową dla mediów. W rozmowie telefonicznej z premierem – stwierdził Bartoš. W obecnym rządzie RC z ramienia Piratów działa, według premiera Fialy bardzo sprawnie, mi-

(jb)

Tacy Jesteśmy 2024: oto nominowani!

Kapituła złożona z wszystkich członków Rady Kongresu Polaków w Republice Czeskiej wyłoniła kandydatów do tegorocznego plebiscytu „Tacy Jesteśmy 2024”, którego finał zaplanowano 10 listopada w Ośrodku Kultury „Strzelnica” w Czeskim Cieszynie.

„Tacy Jesteśmy” to projekt Kongresu Polaków w Republice Czeskiej, którego celem jest docenienie i wyróżnienie najciekawszych inicjatyw, pomysłów, a przede wszystkim wybijających się ponad przeciętność ludzi związanych z Zaolziem. Po burzliwej dyskusji, podczas której pojawiło się wiele ciekawych propozycji, kapituła zdecydowała o dziesięciu kandydaturach. Wkrótce na naszych łamach ruszy głosowanie.

Nominowani:

- ✓ **Barbara i Marian Weiserowie** – za pielęgnowanie i promocję kultury regionalnej, za dbałość o autentyczność strojów śląskich oraz organizację przedsięwzięcia folklorystycznego „Fedrowanie z folklorym”.
- ✓ **Drużyna Harcerska „Czarne Pantery”** – za organizację, przy współpracy z „Beskidem Śląskim”, rodzinnej zabawy turystycznej „Przez kopce”.
- ✓ **Zespół muzyczny Arzia** – za udany powrót na scenę muzyczną i twórczość muzyki rockowej w języku polskim.
- ✓ **Anna Jiravská** – za zdobycie pierwszej nagrody w III edycji konkursu recytatorskiego „Stowem – Polska”.

✓ **Teatr Lalek Bajka** – za pielęgnowanie tradycji teatru lalek i trwającą od 75 lat promocję języka polskiego.

✓ **Klub Podróżnika „Za Oknem”** – za zorganizowanie z udziałem Daniela Bednářa zabawy podróżniczej dla dzieci i młodzieży szkolnej.

✓ **Chór dziecięcy „Cieszyńnianka” działający pod kierownictwem Marii Szymanik** – za działalność i pielęgnację kultury polskiej oraz tradycji związanych z regionem od ponad 50 lat.

✓ **MK PKZO w Karwinie** – za pielęgnowanie polskiej tradycji balowej przez organizowanie tradycyjnych balów polskich w Karwinie.

✓ **Roman Wróbel** – za wybitne osiągnięcia w kulturystyce naturalnej na światowym poziomie z uwzględnieniem zdobycia tytułu mistrza Europy 2024.

✓ **Adam Ćmiel** – za osiągnięcia sportowe w jeździe konnej z uwzględnieniem prestiżowej gonitwy we Wrocławiu, którą wygrał zapewniając sobie pięćdziesiąte zwycięstwo w swojej karierze sportowej.

Ze względu na remont Teatru Cieszyńskiego tegoroczna gala plebiscytu „Tacy Jesteśmy 2024” zostanie zorganizowana w Ośrodku Kultury „Strzelnica” w Czeskim Cieszynie w niedzielę 10 listopada o 16.00. Do tematu gali i szczegółów dotyczących głosowania wrócimy na naszych łamach w najbliższym czasie. (klm)

REKLAMA

CATERING ZAREKO

Smaczny Catering na imieniny, urodziny, jubileusze i spotkania rodzinne

WWW.CATERINGCIESZYN.PL +48 537 357 077

GL-087

Polakom w Raju wyrósł piękny dom

Ma większą salę, z którą potączone bar, zadaszony taras, gdzie można urządzać przyjęcia, szatnię, magazyn przy kuchni – w Karwinie-Raju w miejscu wyburzonego Domu PZKO został wybudowany zupełnie nowy budynek. To pierwszy od wielu lat postawiony właściwie od podstaw obiekt na Zaolziu, który będzie służył polskiej mniejszości.

• Adam Wróblewski i Ksenia Stuchlik przy nowym Domu PZKO w Karwinie-Raju. Obiekt jest gotowy w stanie surowym, zamkniętym.

Łukasz Klimaniec

Tempo prac robi duże wrażenie – przecież ledwo 29 kwietnia członkowie koła w Raju oficjalnie opuszczali swoją siedzibę, by 2 maja przekazać ją firmie budowlanej, a teraz, po niespełna pięciu miesiącach przy ul. Kubisza stoi już nowy, okazały obiekt. Jest gotowy w stanie surowym, zamkniętym.

– Co się zmieniło? Wszystko! – uśmiecha się Adam Wróblewski, wiceprezes MK PZKO w Karwinie-Raju. – Wszystko powstało od nowa, stare mury zostały zburzone, a w ich miejsce wybudowane

nowe, cała nasza świetlica jest nowa. Jesteśmy już w fazie końcowej, trwają prace wykończeniowe, będziemy teraz zakładali instalacje elektryczną, układali płytki podłogowe i wykańczali sufit. Czekamy nas jeszcze budowa schodów. Mam nadzieję, że do 27 listopada zdążymy, bo wtedy planujemy zorganizować otwarcie obiektu – dodaje.

Choć przedsięwzięcie zakładało modernizację budynku, to firma z najciekawszą ofertą fachowym okiem oceniła, że taniej i lepiej jest wybudować wszystko od nowa, niż ratować to, co zostało. Ksenia Stuchlik, prezes MK PZKO w Karwinie-Raju, przypomina, że poprzedni obiekt znajdował się w alarmującym stanie technicznym.

– Zyskaliśmy bezpieczeństwo, teraz ten dom będzie nam służył na kolejne dziesięciolecie – uważa szefowa koła. – Podczas prac zaadaptowaliśmy starą szopkę, dzięki czemu poszerzyliśmy trochę salę i zyskaliśmy więcej miejsca. Dobudowaliśmy też magazyn przy kuchni, a także zadaszony taras, który zostanie wyłożony kostką brukową – wskazuje.

Za sprawą przemysłanych zmian koło zyskało okazałą przestrzeń do organizowania imprez i prowadzenia swojej działalności (miejsce dla Chóru „Dźwięk”, Klubu Kobiet, Klub Seniora, zaplecze na lipcowy odpust na św. Anny), a także atrakcyjny obiekt, który może wynajmować mieszkańcom Karwiny i okolic na wesela, urodziny czy inne okolicznościowe imprezy.

• Podczas prac zaadaptowano starą szopkę, dzięki czemu sala została poszerzona i jest więcej miejsca. Zdjęcia: ŁUKASZ KLIMANIEC

...

Czeka nas jeszcze budowa schodów. Mam nadzieję, że do 27 listopada zdążymy, bo wtedy planujemy zorganizować otwarcie obiektu

Budowa nowego domu dla Polaków w Karwinie-Raju to koszt ok. 5,2 mln koron. Około 3,6 mln koron (625 400 zł) to dotacja przekazana na „Remont Domu Polskiego w Karwinie-Raju – Etap 1” przez Fundację „Pomoc Polakom na Wschodzie” im. Jana Olszewskiego w ramach projektu w konkursie „Infrastruktura Polonii na 2024” finansowanego przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych RP. Dotację w wysokości 350 tys. koron MK PZKO w Karwinie-Raju otrzymało z województwa morawsko-śląskiego, które zafundowało także domek ogrodowy i renowację ławek (dodatkowych 151 tys. koron), a kwotę 550 tys. koron wsparło tę inwestycję miasto Karwina, w którym mniejszość polska mocno angażuje się w społeczne życie. Finansowo pomagają też lokalne

firmy oraz członkowie i sympatycy MK PZKO. Członkowie też w ramach oszczędności sami wykonują niektóre prace wykończeniowe. Pozostaje jeszcze wyposażenie obiektu w nowe meble. – Wyposażenie będziemy kupować, kiedy zdobędziemy pieniądze. Liczymy na mniejsze projekty. Ale mamy na oku nowe stoły i krzesła – przyznaje Adam Wróblewski.

W planach jest także budowa stałej sceny na ogrodzie, z której można byłoby korzystać przez cały rok, a także położenie chodników. Wniosek inwestycyjny na ten cel już został złożony.

Otwarcie Domu PZKO w Karwinie-Raju zaplanowano wstępnie na 27 listopada. Jednak na wynajmowanie tego obiektu trzeba będzie poczekać do chwili otrzymania niezbędnych urzędowych zezwoleń.

• Dyrektor PSP w Cz. Cieszynie Marek Grycz przybliżył specyfikę placówki i jej funkcjonowanie w czeskim systemie oświaty. Fot. ŁUKASZ KLIMANIEC

Goście z Bałkanów poznawali polskość w Czeskim Cieszynie

15-osobowa grupa z Bałkanów Zachodni przyjechała nad Ołżę, by poznać relacje Polaków z czeskimi sąsiadami. Goście odwiedzili Księgarnię u Wirthów, Polską Szkołę Podstawową w Cz. Cieszynie i spotkali się z Dariuszem Brannym w czesko-cieszyńskim ratuszu.

Przyjazd do Cieszyna i Czeskiego Cieszyna bałkańskiej grupy, w której znaleźli się mieszkańcy Serbii, Macedonii Północnej, Kosowa, Albanii, Czarnogóry oraz Bośni i Hercegowiny, to efekt projektu Kolegium Europy Wschodniej im. Jana Nowaka-Jeziorańskiego we Wrocławiu. Ta porażkowa organizacja od 2001 roku promuje dialog między Polakami a ich sąsiadami.

– Skupiamy się na sąsiadach ze wschodu, stąd w nazwie element Europy Wschodniej w nazwie. Promujemy i budujemy dobre relacje między Polakami a Ukraińcami, Białorusinami i Litwinami – wyjaśnia Iwona Reichardt, członek zarządu Kolegium Europy Wschodniej i koordynatorka przyjazdu grupy z Bałkanów. – Jednak w tym roku podjęliśmy się takiego projektu, bo patrzymy na nasze sąsiedztwo szerzej – skupiamy się nie tylko na naszych sąsiadach, ale też na państwach, które nie są członkami Unii Europejskiej – dodaje.

Zdecydowana większość bałkańskich gości nigdy wcześniej nie była w Polsce. Celem ich przyjazdu było poznanie, jak Polska radzi sobie lub nie radzi w relacjach z sąsiadami. Najpierw za-

witali do Krakowa, gdzie spotkali się mniejszością ukraińską oraz diasporą białoruską. Białorusinami na uchodźctwie. Kolejnym przystankiem był Cieszyn i Czeski Cieszyn. Goście odwiedzili Księgarnię u Wirthów, a także ratusz w Czeskim Cieszynie, gdzie wzięli udział w spotkaniu na temat języka polskiego jako mniejszościowego, które poprowadził Dariusz Branny. Kolejnym punktem w Czeskim Cieszynie była Polska Szkoła Podstawowa, w której dyrektor Marek Grycz przybliżył specyfikę placówki i jej funkcjonowanie w czeskim systemie oświaty, a uczniowie klas dziewiątych zaprezentowali gościom swój program.

Z Cieszyna grupa bałkańska udała się do Opola, Świdnicy i Wrocławia. (klm)

Paweł Stalmach, jakiego nie znacie

Takich ciekawostek nie znajdziecie w internecie – co poróżniło Pawła Stalmacha z Andrzejem Cinciałą, jak Stalmach jest przedstawiany w literaturze pięknej, co Jan Matejko miał z nim wspólnego? Te i inne informacje zostały przedstawione w Muzeum Śląska Cieszyńskiego na konferencji naukowej z okazji 200. rocznicy urodzin jednego z największych działaczy społecznych i narodowych ziemi cieszyńskiej.

Łukasz Klimaniec

Twórca polskiego ruchu narodowego na Śląsku Cieszyńskim, pierwszy prezes Macierzy Szkolnej Księstwa Cieszyńskiego, założyciel „Tygodnika Cieszyńskiego”, dziennikarz i wydawca, krzewiciel polskości na Śląsku Cieszyńskim – Paweł Stalmach (1824-1891) był jedną z najważniejszych postaci w dziejach regionu. Z okazji 200. rocznicy jego urodzin (przypadła 13 sierpnia), w Muzeum Śląska Cieszyńskiego Macierz Ziemi Cieszyńskiej wspólnie z cieszyńskim oddziałem Polskiego Towarzystwa Historycznego zorganizowały konferencję naukową.

– Paweł Stalmach to wybitna postać. Przeciwdziałał się germanizacji Śląska Cieszyńskiego i walczył o równe prawa dla ludności polskiej i języka polskiego – podkreślił Cezary Tomiczek, prezes Macierzy Ziemi Cieszyńskiej. – Oświata stanowiła przedmiot jego szczególnej troski. Twierdził, że narodowość bez oświaty nie może się rozwijać i żyć. A oświata jest możliwa tylko w narodowej mowie i musi służyć dla dobra narodu – zaznaczył.

Podczas konferencji wybrane zagadnienia poświęcone Pawłowi Stalmachowi przedstawił Agnieszka Laskowska („Loyalista czy buntownik? Paweł Stalmach wobec Wiosny Ludów”), Maksymilian Stańczak („Obraz Pawła Stalmacha w literaturze pięknej”), Wojciech Świąs („Paweł Stalmach w źródłach ikonograficznych”), dr Michael Morys-Twarowski („Wieżę krwi i serca. Paweł Stalmach genealogicznie i obyczajowo”) oraz dr hab. Grzegorz Studnicki („Paweł Stalmach jako pionier ludoznawstwa na Śląsku Cieszyńskim”).

Brutalna lekcja polityki

Agnieszka Laskowska analizując postawę Pawła Stalmacha w 1848 roku, oceniła, że jego postać cechował lojalizm w sferze publicznej i sprawach politycznych oraz... bunt w sprawach narodowych. Przywołała jego wiarę w koncepcję austrosławizmu, a następnie gorzkie rozczarowanie.

– Co musiało się wydarzyć w jego życiu i jakie okoliczności zaistniały, że od 1859 roku stał się niekwestionowanym przywódcą ruchu narodowego na Śląsku Cieszyńskim? Przecież jeszcze kilka lat wcześniej był wiernym i lojalnym obywatelem monarchii habsburskiej. I w osobie cesarza i cesarstwie austriackim pokładał nadzieje na zmianę w położeniu Polaków mieszkających w Księstwie Cieszyńskim – wskazywała Agnieszka Laskowska.

Stalmach studiował teologię w Wiedniu i był świadkiem rewolucji marcowej (13 marca 1848 r.), dając początek Wiosnie Ludów. Być może już wtedy pojawiła się u niego myśl o państwowości polskiej – w ten sposób można interpretować korespondencje, jaką wysyłał do Andrzeja Cinciały. Szybko jednak

Paweł Stalmach zwrócił się w kierunku koncepcji austrosławizmu, która zakładała rozpad monarchii i przekształcanie jej w federację autonomicznych narodów. Stalmach uważał, że jeśli uda się zrealizować koncepcję austrosławistyczną, to Polacy znajdą się w dużo lepszej sytuacji. I tego trzymał się przez 1848 rok. Ta idea nie sprawdziła się, a przełom 1848 i 1849 roku oznaczający powolny upadek Wiosny Ludów, dla Stalmacha był brutalną lekcją politycznego myślenia.

– Z każdym kolejnym rokiem Stalmach przeistaczał się z lojalisty w pragmatyka. Porzucił nie tylko ideę austrosławistyczną, ale skierował swoje wysiłki na pracę narodową – podkreśliła Laskowska.

Pątnicy trochę na wyrost

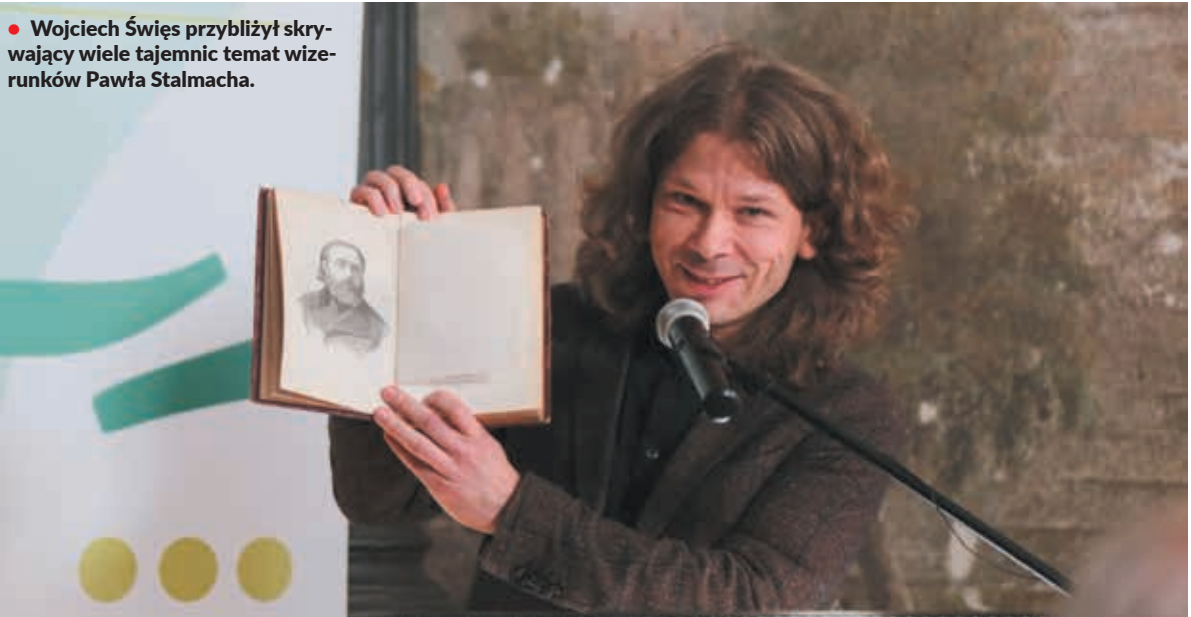
Maksymilian Stańczak wyliczył, że o Pawle Stalmachu pisali Józef Lebiecz z Piotrowic k. Karwiny w utworze „Brzaski odrodzenia”, jaki ukazał się na łamach „Zarania Śląskiego”, ks. Emanuel Grimm w publikacji „Dwa orły śląskie” oraz Zofia Kossak w zbiorze opowiadań „Nieznany kraj”. Omówił, jak postać Stalmacha została przedstawiona przez tych pisarzy.

– Dla Zofii Kossak Paweł Stalmach był protoplastą polskiego odrodzenia, „najuporczywszym budzielcem”. Dla pisarki rozmówianej w dawnej polskiej literaturze, słynna wyprawa Stalmacha i Cinciały po książki do Krakowa była kamieniem węgielnym odrodzenia narodowego Śląska Cieszyńskiego. Pisarka poświęciła temu wydarzeniu opowiadanie „Pątnicy”, w którym Stalmach i Cinciała urastają do rangi pielgrzymów. Ale to porównanie jest górnołatne – ocenił Stańczak. Zauważył też, że choć wyprawa była pomysłem Cinciały, w opowiadaniu Zofii Kossak Stalamach wyrasta na jej kierownika.

Jeden portret, trzech autorów?

Wojciech Świąs przybliżył skrywający wiele tajemnic temat wizerunków Pawła Stalmacha, prezentując fotografie ze zbiorów Muzeum Śląska Cieszyńskiego. Zwrócił uwagę, że oryginalne zdjęcia Stalmacha długo pozostawały nieznanne, bo większość jego najcenniejszych osobistych materiałów przepadło podczas II wojny światowej. Pod koniec lat 60. XX wieku prof. Irena Homola i dr Ludwik Brożek pisali, że przetrwał jedynie rysunek Jana Matejki do albumu „Wista. Księga zbiorowa ku uczczeniu 25-letniej rocznicy pracy na polu dziennikarskim Pawła Stalmacha”. Jak wyjaśnił Świąs, ten słynny portret to drzeworyt, grafika na podstawie rysunku Jana Matejki.

– Ta grafika ma trzech autorów, są na niej trzy sygnatury – Jana Matejki, Floriana Cynka i Jana Styfi. Ale nie jesteśmy w stanie określić, jaki wkład prac Matejki, a jaki Cynka. Prawdopodobnie Cynk skopiował pracę Matejki. Ale to tylko przypuszczenie – ocenił. Co ciekawe, po raz pierwszy wizerunek Pawła Stalma-

• Konferencja naukowa poświęcona Stalmachowi miała miejsce w Sali Rzymskiej Muzeum Śląska Cieszyńskiego. Zdjęcia: ŁUKASZ KLIMANIEC

cha został opublikowany w 1867 w sierpniu na łamach ukazującego się w Warszawie „Tygodnika Ilustrowanego”, gdzie Stalmach został błędnie opisany jako... Piotr Stalmach.

Hermińska podzieliła przyjaciół

Dr Michael Morys Twarowski odnosząc się do genealogii Pawła Stalmacha z Janem Stalmachem, opowiedział o swoich ustaleniach dotyczących jego przodków. Etymologia nazwiska Stalmach pochodzi od słowa „stellmacher”, oznaczające z języka niemieckiego kołodzieja.

– Oznacza to, że protoplasta Stalmacha był niemieckojęzyczny i mieszkał w niemieckojęzycznej wiosce – stwierdził badacz. Pierwszym śladem Stalmachów jest Jerzy Stalmach z Ogrodzonej, który w 1649 roku wziął za żonę Annę, wójtównę z Bobrku. – Ale nie udało się znaleźć nitki łączącej tego Stalmacha z Janem Stalmachem, prapradziadem Pawła Stalmacha, który brał ślub w 1719 z Ewą „Ondras” – przyznał dr Michael Morys Twarowski.

Poruszając wątki obyczajowe badacz nawiązał do relacji między

Pawłem Stalmachem a Andrzejem Cinciałą, najpierw przyjaciół, którzy wybrali się w słynną pieszą wędrowkę do Krakowa po polskie książki, a potem ludzi, którzy czuli do siebie niechęć. Według badacza, powodem ochłodzenia tych relacji była kobieta – Hermińska Flipek, córka pastora z Ligotki Kameralnej, w której kochali się obaj panowie.

Konferencji towarzyszyła wystawa Ośrodka Dokumentacyjnego Kongresu Polaków w RC poświęcona Pawłowi Stalmachowi.

Tak się zbiera winogrona!

25-osobowy zespół złożony z członków MK PZKO w Bystrzycy, bystrzyckiej Macierzy Szkolnej, mieszkańców Lesznej Górnej, Nydka oraz pracowników firmy Steelhouse z Trzyna zajął drugie miejsce podczas mistrzostw świata w zbiorze winogron, jakie w sobotę odbyły się na terenie winnicy Château Valtice. W ciągu 20 minut grupa z naszego regionu zebrała 936 kg winogron.

• Zespół z naszego regionu spisał się na medal. Brawo!

Łukasz Klimaniec

Zawody w winobranii rozgrywane w Valticach mają swoją renomę i tradycję. Organizowane od 2009 roku przyciągają na Południowe Morawy miłośników wina, zbierania winogron i dobrej zabawy.

– Chciałam pokazać ludziom z naszego regionu, jak trudna jest praca z winem. Że nalanie sobie lampki wina jest łatwe i proste, ale ile czasu i wysiłku trzeba poświęcić,

żeby naprawdę smakowało – mówi Izabela Bobkova-Kufa z Bystrzycy, która wpadła na pomysł wystawienia drużyny z naszego regionu w nietypowych zawodach. – Wraz z małżonkiem w Valticach mamy drużynę i logistycznie dobry podział: kto będzie zbierał, kto ścinał, kto przesypywał na przyczepę traktora. I dobrze nam to wyszło – dodaje nasza rozmówczyni.

Zawody rozgrywane były w okolicach Kolumnady Reistna, zabytkowego obiektu, które od kilku lat prowadzi winiarnia Château Valtice.

Zadanie było jasne – każda drużyna w ciągu 20 minut musiała zebrać jak najwięcej winogron. Aby

liczyć się w czołówce, duże wiadro, w którym mieści się 10 kg, trzeba było zapelnąć w 30 sekund. Przed zawodami uczestnicy mieli możliwość wzięcia udziału w szkoleniu z zakresu zbierania i ścinania kiści winogron, by następnie stanąć w szranki. Co ciekawe, wszyscy uczestnicy zabawy byli ubrani w stroje retro nawiązujące do lat socjalizmu.

– Musieliśmy mieć zgraną drużynę i logistycznie dobry podział: kto będzie zbierał, kto ścinał, kto przesypywał na przyczepę traktora. I dobrze nam to wyszło – dodaje nasza rozmówczyni.

• Napełnienie dużego, 10-kilogramowego wiadra, najlepszym zajmowało 30 sekund.

• Zawody rozgrywane były na terenie winnicy Château Valtice w okolicach Kolumnady Reistna. Zdjęcia: ARC

Drużyna z naszego regionu spisała się na medal – w 20 minut zebrała dokładnie 936 kg winogron – czerwonego tramina – co pozwoliło jej zająć drugie miejsce i zdobyć srebrny medal mistrzostw świata w winobranii. Zwycięska ekipa w 20

minut zebrała 1204 kg winogron. – Wszystkim nam się bardzo podobało. Mam nadzieję, że powstanie z tego tradycja i w roku 2025 pojedziemy na te zawody już po złoto – uśmiecha się Izabela Bobkova-Kufa.

Urlop ze śpiewaniem

• Chórzyści „Gorola” wystąpili m.in. w miasteczku Nin. Fot. ARC

30-osobowa grupa chórzystów „Gorola” gościła w weekend w chorwackiej miejscowości Zaton położonej niedaleko Zadaru na 10. Dance and Music Festiwal. – Był to pokazowy festiwal. W sobotę występowałyśmy w małym miasteczku Nin w pełnej, na cudownym rynekczku. Natomiast w niedzielę występowałyśmy w kurorcie nadmorskim Zaton. To był taki urlop ze śpiewaniem. Zapre-

zentowaliśmy tam nasz klasyczny program i nasze gorolskie pieśni – powiedział Grzegorz Skupień, prezes Chóru Męskiego „Gorol”.

Chórzyści „Gorola” mieli okazję zaprezentować się obok zespołów z Polski (był tam zespół regionalny „Mszałnicanie” z Mszałnicy w gminie Kamionka Wielka w powiecie nowosądeckim), Łotwy, Węgier, Rumunii, Chorwacji, Słowacji oraz Czech.

(klm)

Wrześniowy Bałtyk w promieniach słońca

Nie ma tak, że jadąc na zieloną szkołę nad polskie morze, trafia się w jednym turnusie na te same szkoły. Kombinacje są różne i zależą od liczebności poszczególnych klas ósmych. W tym roku tak się złożyło, że na drugi turnus, który odwiedziliśmy, wyjechało wszystkich pięć szkół powiatu karwińskiego. To z nimi spędziliśmy niezapomniany początek tygodnia.

Beata Schönwald

Poniedziałek należał do tych dni, w czasie których program Zielonej Szkoły odbywa się na miejscu w Jastrzębiej Górze. Zoalizacji zastaliśmy na plaży w trakcie rywalizacji sportowej. W krótkich spodenkach, koszulkach i strojach kąpielowych. Wieczorem odbyło się ogłoszenie wyników – liczyły się zarówno zdobyte punkty, jak i czas. Dzięki temu, że drużyny skupiały reprezentantów różnych szkół, obito się bez porównywania, która jest lepsza, a która gorsza. Wszystkie stanęły na podium.

Pogoda ma znaczenie

Taka olimpiada sportowa w promieniach słońca, które nie tracą na intensywności nawet wtedy, kiedy zbliża się pora kolacji, to bonus, który nie wszystkim się trafia. – Pogoda nam dopisuje, dużo czasu spędzamy na plaży, dzieci kąpią się w Bałtyku. Również na wycieczkach pogoda nam sprzyja, co też ma duże znaczenie, bo niektóre z nich wręcz wymagają dobrej pogody – zauważyła Irena Mrózek, nauczycielka z Czeskiego Cieszyńska.

Jednak nie zawsze udaje się wyciągnąć dżokera. – Kiedy było deszczowo i paskudnie, dzieciaki miały mokre buty, mokre ubrania, a wszędzie panowała wilgoć, to nie było to przyjemne. Pamiętam, że raz jechaliśmy na wydmy i lało. Piasek był mokry, ciężki i przypominał błoto – wspominała Wanda Folwarczna z Suchej Górnej, która wyjeżdżała nad Bałtyk również jako kierowniczka turnusu. – Z tym, co mamy teraz, nie da się tego porównać – dodała. – Myślę, że mając dużo słońca, wszyscy jesteśmy pozytywnie nastawieni, dzięki czemu dzieci są bardziej zdyscyplinowane i wszystko przebiega jak na razie bezkolizyjnie – oceniła Ewa Mencner, opiekunka jednej z czeskokieszyńskich klas. Jako niezależni obserwatorzy możemy to tylko potwierdzić. Dzieci, z którym spędziliśmy nad Bałtykiem początek tego tygodnia, były wyjątkowo grzeczne.

Szkola to szkoła, szara czy zielona

Zielona szkoła, jeśli ma przynieść spodziewany efekt, powinna być zrównoważonym połączeniem pobytu na łonie natury oraz nauki w sensie zwiedzania nowych miejsc i poznawania nowych rzeczy. Zielonej Szkole nad Bałtykiem, która ma już długoletnią tradycję i dzięki temu sprawdzoną formułę, udaje się pogodzić obie te rzeczy.

Dni, które pozwalały korzystać z plaży i osobliwej przyrody bałtyckiego wybrzeża, ruchomych wydmy i długich

• Uczniowie zwiedzali Gdańsk z przewodniczką PTTK Anną Piotrowską.

• Wieczorny quiz, czyli raz, dwa, trzy i pokazujemy poprawną odpowiedź.

• Zintegrowana grupa uczniów z nauczycielką z Karwiny Lenką Piszczek.

• Pogoda pozwala zanurzyć się w morzu nawet późnym popołudniem. Zdjęcia: BEATA SCHÖNWALD

łuki covidowej, nie miałam później na lekcjach do czego nawiązywać – przyznała Wanda Folwarczna, nauczycielka języka polskiego i historii w polskiej szkole podstawowej w Suchej Górnej.

Intelektualna niespodzianka strażników ciszy

W poniedziałkowy wieczór uczestnicy drugiego turnusu otrzymali dodatkowy impuls, żeby ruszyć głową. Program, o którego zorganizowaniu zostali poproszeni stróżowie nocy, okazał się bowiem wcale niełatwym quizem „wiedzy ogólnej i nieogólnej”. Tak go określili sami jego twórcy, uczniowie klasy matury z Czeskiego Cieszyńska. Marek Lacko, Jakub Szkandera i Jakub Zemene.

Z uwagi na miejsce i uczestników, dla których quiz został przygotowany, dotyczył on głównie kraju nad Wisłą, przede wszystkim zaś jego części położonej nad Bałtykiem. Wśród osiemnastu zadań znalazły się pytania o chrzest Polski, o miasta wchodzące w skład Trójmiasta, o najbardziej wysunięty na północ punkt Polski, wysokość najwyższej polskiej wydmy czy liczbę kaszubskich kolorów. Prócz tego trzeba

było np. rozpoznać fładrę na obrazku, poradzić sobie z podchwytliwym zadaniem z fizyki lub znać... numer pokoju stróżów nocnych.

Poprawne odpowiedzi czasami można było wybierać z kilku podanych możliwości, jednak w wielu przypadkach trzeba było samemu ją napisać. A wynik? Najczęściej drużynom udawało się zdobyć po 9-10 punktów. Najlepsza uzyskała ich 13. Czyli jak w szkole. Jednym poszło lepiej, a innym gorzej.

Gdańsk, do którego warto wracać

Wtorek był dniem wycieczkowym, w ramach którego zwiedziliśmy Gdańsk z grupą z Błędowic, Karwiny, Lutyni Dolnej i Suchej Górnej. Uczestnicy z Czeskiego Cieszyńska w tym samym czasie pojechali do Łeby – do wyrzutni rakiet i na ruchome wydmy.

– Chociaż byłam już w Gdańsku, to dziś znowu podziwiałam te wszystkie zabytkowe budynki. Muzeum II Wojny Światowej też mi się bardzo podobało, bo interesuję się historią. Szkoda tylko, że nie mieliśmy więcej czasu na zwiedzanie. Chciałabym tam jeszcze powrócić – skomentował Wojta Kupka z górnosuskiej podstawówki.

Wtorkowe zwiedzanie Gdańska uczestnicy wycieczki rozpoczęli od spaceru po mieście z przewodniczką PTTK Anną Piotrowską. Zwiedzili Trakt Królewski, który rozpoczyna się od Bramy Zachodniej. To właśnie przez tę bramę wjeżdżał do miasta orszak króla. Następnie grupa z Zolzia udała się do Muzeum II Wojny Światowej. Dzięki Kongresowi Polaków wszyscy mogli odwiedzić je bezpłatnie. Do dyspozycji mieli trzech przewodników. Opiekunowie oraz uczniowie, tak jak Wojta, zainteresowani tematem byli zgodni co do tego, że jeśli zwiedzanie nie ma przypominać ślalomu między panelami i eksponatami, na takie muzeum należy przeznaczyć w przyszłości więcej czasu.

Nas jednak czas gonił, bo już należało wsiadać w tramwaj wodny, by rozpocząć rejs w kierunku półwyspu Westerplatte. Zwieńczeniem wtorkowego pobytu w Gdańsku było więc wspólne zdjęcie przy Pomniku Obrońców Wybrzeża. Jesteśmy przekonani, że będzie ono jednym z miejsc, do których nauczyciele historii będą mogli w przyszłym roku nawiązać, kiedy będą mówić o wybuchu II wojny światowej. My do tematu Gdańska na naszych łamach też jeszcze powrócimy.

Czas na teatr

Teraz już ostatnia prosta przed inauguracją 10-dniowego święta teatru w Cieszynie i Czeskim Cieszyńsku, które będzie miało miejsce od 27 września do 6 października. Bilety i darmowe wejściówki znikają z każdego dnia, dlatego nie ma co czekać z podjęciem decyzji o udziale w festiwalu.

33. Międzynarodowy Festiwal Teatralny Bez Granic/Bez hranic rozpocznie premiera Teatru Cieszyńskiego w Czeskim Cieszyńsku, który w koprodukcji z Teatrem im. Adama Mickiewicza w Cieszynie zaprezentuje sztukę „Romeo i Julia”. Nim jednak cieszyński teatr wypełni się gośćmi, w Galerii 12 w Cieszyńskim Ośrodku Kultury COK „Dom Narodowy” oraz galerii Puda w Ośrodku Kultury „Strzelnica” w Czeskim Cieszyńsku odbędzie się dwa wernisaże. – Otwieramy z prztyupem i przez kolejne 10 dni zapraszamy do udziału w festiwalu, w którym najważniejsze są emocje. Wszystkie elementy programu zostały bowiem tak skomponowane, by prowokować do dalszych rozmów, wzbudzać wewnętrzną refleksję i porwać uczestników do świata, w którym emocje grają pierwsze skrzypce – zachęcają organizatorzy festiwalu.

Fot. ARC

Przez 10 dni zaprezentowanych zostanie 15 przedstawień w tym 1 plenerowe, 5 wystaw, 3 spotkania oraz 2 koncerty. W programie znalazły się 2 premiery teatralne oraz pierwsza prezentacja polsko-czeskiego projektu artystycznego, określonego jako spektakl, koncert oraz słuchowisko, w którym występują mieszkańcy i mieszkanki Cieszyńska i Czeskiego Cieszyńska.

Bilety i darmowe wejściówki na poszczególne punkty programowe 33. Międzynarodowe-

go Festiwalu Teatralnego Bez Granic/Bez hranic dostępne są na stronie www.borderfestival.eu. 33. Międzynarodowy Festiwal Teatralny Bez Granic organizowany jest przez cieszyński oddział regionalny Solidarności Polsko-Czesko-Słowackiej oraz stowarzyszenie Ciołek na hranici. Współorganizatorami są Teatr im. Adama Mickiewicza w Cieszynie, Zamek Cieszyński oraz Cieszyński Ośrodek Kultury Dom Narodowy. „Głos” jest patronem prasowym wydaerzenia. (r)

Nie pozwólmy sobie zagłębić się w rozpacz

Dzieci i nastolatki na terenach objętych powodzią będą potrzebowały pomocy i wsparcia dorosłych do odbudowania otoczenia i codzienności, w których znów będą mogły poczuć się dobrze – powiedziała PAP Lucyna Kicińska, ekspertka Biura ds. Zapobiegania Zachowaniom Samobójczym.

Polska Agencja Prasowa

Jak pani sądzi, co przeżywają dzieci, które znalazły się na terenach objętych powodzią?

– Myślę, że ze względu na charakter i dynamikę tych zdarzeń należy mówić o różnych sposobach przeżywania tego, co się wydarzyło. W pierwszym rzędzie możemy mówić o doświadczeniu ogromnego poczucia zagrożenia i utracie poczucia bezpieczeństwa w sytuacji tych minut czy godzin, kiedy wszystkim groziło realne fizyczne niebezpieczeństwo. Jednak należy pamiętać, że nawet jeśli ono już minęło, to część dzieci nie ma gdzie wrócić, brakuje im rzeczywistości, która je otaczała – i nie mówię tego jedynie w kontekście kryzysu bezdomności, który oczywiście także mógł być udziałem niektórych osób, ale tego, że stary, dobry świat stanął na głowie i trwa w tej pozycji. Nie ma szkoły, bo ta została zalana, nie ma bezpiecznej rutyny: lekcji, zadań domowych, zwyczajnych rzeczy, które odwróciłyby uwagę od tego, co się stało. Dzieci i nastolatki będą potrzebowały pomocy i wsparcia dorosłych do odbudowania otoczenia i codzienności, w których znów będą mogły poczuć się dobrze.

Spotkałam się z opiniami, że te dzieci przeżyły traumę porównywalną z tą, jaka dotyka żołnierzy na wojnie.

– Nie muszą tej traumy przeżywać, jeżeli im, dorosłym, będziemy właściwie i adekwatnie reagować, czyli będziemy dążyli do tego, żeby otoczyć je opieką, wsparciem, pomóc im skupić uwagę na bezpiecznych i rutynowych działaniach. Badania pokazują, że jeżeli dorośli nie wpadają w panikę, są opanowani i stanowią źródło oparcia, to dzieciom łatwiej przetrwać nawet najcięższe chwile. Natomiast jeśli pozwolą się porwać smutkowi, poczuciu nieśczęścia i beznadziei, ich uczucia mogą natychmiast udzielić się dzieciom, które tracą jednocześnie szansę na to, żeby na kimś się oprzeć i czerpać od niego siłę. A to na nas, dorosłych spoczywa obowiązek przeciwdziałania temu, aby u dzieci nie zbudował się zespół stresu pourazowego.

Dorośli także mają prawo być traumatyzowani, zrozpaczeni i bezradni.

– Pierwszy szok, pierwszy reakcja na kryzys na ogół nie jest reakcją traumatyczną, ta trauma dopiero zaczyna się rozwijać po kilku tygodniach, a później utrwałać. Pierwszą odpowiedzią na kryzys jest w wielu sytuacjach mobilizacja i rola otoczenia jest to, aby pomóc osobom, które są dotknięte przez skutki powodzi, przejść z fazy mobilizacji do fazy adaptacji do nowych

• Lucyna Kicińska. Fot. porozmawiamy.edu.pl

warunków. Rozpacz, bezradność, szok to są naturalne reakcje, ale to nie znaczy, że inni ludzie mają tylko patrzeć ze współczuciem i na te reakcje nie reagować – nie na tym polega wsparcie. Mając na myśli dobro ich, ale też dobro ich dzieci, dajmy im trochę czasu na porządzenie sobie ze swoimi emocjami, odbudowanie poczucia bezpieczeństwa, ale nie pozwólmy im się zagłębić w rozpacz.

Kto ma wspierać dorosłych, żeby mogli stanowić wsparcie dla swoich dzieci?

– Wszyscy, którzy są w ich otoczeniu – dalsza i bliższa rodzina, sąsiedzi, lokalna wspólnota, ale także np. nauczyciele, szkolni specjaliści, psycholodzy. Należy tu jednak mieć na uwadze, że każda osoba, która będzie źródłem wsparcia, ci wszyscy niosący pomoc, ratownicy, oni także muszą mieć swoje źródła wsparcia, bo inaczej się szybko wypalą i staną się bezradni.

Co zrobić, jak rozmawiać, żeby przywrócić im poczucie bezpieczeństwa i normalności?

– Przed wszystkim stworzyć bezpieczną przestrzeń do rozmowy, zachęcić do niej, do zadawania pytań – co jest szczególnie ważne w stosunku do dzieci, bo to w nich buzuje mnóstwo pytań bez odpowiedzi. Warto w tych rozmowach wykorzystywać zasady pierwszej pomocy emocjonalnej, które powstały właśnie po to, żeby pomagać osobom będącym ofiarami kataklizmów, klęsk żywiołowych czy konfliktów zbrojnych. Pierwsza pomoc emocjonalna tak samo jak pierwsza pomoc przedmedyczna nie wymaga wielkich specjalistycznych kwalifikacji i może być

należy się tego wstydić, nie jesteśmy fachowcami od wszystkiego. Ratownik pierwszej pomocy emocjonalnej jest jak ratownik pierwszej pomocy przedmedycznej. Jeśli ktoś w naszej obecności doświadczy udaru, zadzwonimy po pogotowie, nie będziemy się zastanawiać, w jaki sposób przeprowadzić operację udrożnienia arterii krwionośnych w mózgu. Ale jeśli ktoś zaśnie, bo mu spadła głukoza, nie będziemy wyzywać karetki, wystarczy, że

damy się mu napić soku.

Co w pierwszej pomocy emocjonalnej powinno być takim sygnałem alarmowym, żeby wyzywać karetkę?

– Trudno to wyrazić w kilku zdaniach, ale czerwona lampka powinna się nam zapalić, jeśli emocje przeżywane przez naszego rozmówcę są tak silne, że doznaje ataków paniki, ma poczucie utraty kontroli nad swoim życiem, doświadcza zaburzeń snu (bezsenność albo ucieczka w sen), przejawia brak możliwości zarządzania treścią myśli, wspomnień. Do tego powinniśmy zwrócić uwagę na płaczliwość, bardzo duże rozdrażnienie, chwiejność nastrojów. Jest jeszcze jedna rzecz, która powinna nas zaalarmować – dotycząca zarówno dzieci, nastolatków, jak i osób dorosłych – to nadmierne, ponad siły, angażowanie się w akcje pomocowe, do padnięcia na twarz, kompletnego wyczerpania. To może być mechanizm obronny, który z jednej strony ma przyspieszyć proces odbudowania poprzedniego życia, a z drugiej – jest ucieczką od swoich emocji i myśli. Taka osoba także potrzebuje pomocy, pewnego wyhamowania. Powiedzenia jej: zatrzymaj się na chwilkę, trzeba zrobić plan, bo bez niego się pogubimy. Musimy się przygotować na maraton przy wychodzeniu ze skutków powodzi, to nie będzie sprint, więc należy rozłożyć siły na wiele miesięcy, a może i na lata.

Czego nie powinniśmy mówić, rozmawiając z młodym człowiekiem w kryzysie?

– Na pewno nie jest tak źle, jak opowiadasz. Zobaczysz, na pewno będzie dobrze. Inni jakoś tego nie

przeżywają tak jak ty... To są słowa kompletnie nieskuteczne i są przez osobę w kryzysie odbierane jako brak zrozumienia i zainteresowania. A przecież nie po to je wypowiadamy. Lepiej po prostu bądźmy z młodym człowiekiem, zajmijmy go czymś, odetnijmy od obrazków z powodzi nieustannie pokazywanych przez media, które mogą wtórnie traumatyzować. Dobrze będzie powrócić, na tyle, na ile się da, do codziennej rutyny, ale także zaangażować dziecko do zadań mających na celu odzyskiwanie wspólnego poczucia bezpieczeństwa, na przykład w jakieś drobne prace porządkowe – niech ono ma też swój wkład. Rozmawiamy z nim o przyszłości, o tym, jak będzie wyglądał jego pokój, zaplanujmy kolejne dni – to także przywraca poczucie bezpieczeństwa oraz, co równie ważne, daje poczucie sprawczości. Natomiast jeśli widzimy, że rodzic nie potrafi dać dziecku poczucia bezpieczeństwa i sprawstwa, to musimy się zająć także rodzicem, żeby go wzmocnić i pomóc powrócić do swojej roli.

Nie uważa pani, że ta powódź w jakiś sposób dotknęła psychicznie nie tylko osoby, które bezpośrednio się z nią zderzyły, ale i całe społeczeństwo?

– Coś w tym jest. W zeszłym tygodniu w szerszym gronie, m.in. z udziałem przedstawicieli MEN, zastanawialiśmy się nad tym, czy nie przydałaby się nam duża, społeczna debata o tym, że nie jesteśmy omni-potentni, nie kontrolujemy żywiołów i wszelkich zjawisk przyrody, musimy się z tym pogodzić oraz nauczyć się działać w warunkach kryzysowych. W ciągu zaledwie ostatnich czterech lat dostaliśmy trzeci bardzo poważny cios, który powinien nam to uświadomić.

Pierwszym była epidemia koronawirusa, drugim wojna w Ukrainie, a teraz mamy powódź. Każde z tych zdarzeń wywróciło nasze życie, a przecież rozmaite kryzysy były, są i będą częścią naszego życia. Więc zamiast uśpić czujność, powtarzać, że jesteśmy najbardziej rozwiniętym gatunkiem na Ziemi, pora sobie uświadomić, że jesteśmy częścią przyrody i głupi wirus potrafi nas zabić albo przypadkowo sformowany niż genueński jest w stanie wywrócić życie tysięcy ludzi do góry nogami. Trzeba przygotować się na następne kryzysy. Np. w Japonii i w Turcji dzieci od najmłodszych klas są uczone, jak się zachować w razie wystąpienia trzęsienia ziemi. Tak więc na tych terenach Polski, gdzie najczęściej dochodzi do powodzi, także powinno się wdrożyć „edukację powodziową”, być może w ramach nauki o zdrowiu. Bo choć sam kryzys, np. w postaci powodzi, jest niekontrolowalny, to nasze zachowanie w jego obliczu jak najbardziej.

Janusz Bittmar

Pop Art, zbliżający się wielkimi krokami do okrągłego jubileuszu, tym razem w roli głównej z serialem, który można polecić w ciemno zarówno najlepszemu kumpłowi, jak i teściowie.

RECENZJE

DOCENT 2

Reżyser Jiří Strach, scenarzyści Jan Malinda i Josef Mareš, Ivan Trojan i Tereza Ramba w rolach głównych – już początek wyliczanki dotyczącej drugiego sezonu serialu kryminalnego „Docent” produkcji Czeskiej Telewizji musi robić wrażenie nawet na najbardziej wybrednym odbiorcy. Narzekałem ostatnio dosyć mocno na przeciętne czeskie seriale kryminalne. Nic na to nie poradzę, po prostu nie lubię plagiatu, a wiele czeskich seriali nakręconych w ostatnich latach przypomina gorsze wersje oryginałów z zagranicy. To jednak nie dotyczy „Docenta”, który zachowuje poziom poprzednich telewizyjnych produkcji napisanych przez byłego szefa I wydziału kryminalnego Josefa Mareša – „Spraw I wydziału” (Případy I oddělení) czy „90-tek” (Devadesátky). To bardzo przyzwyczajony mini-seria kryminalna, która ma potencjał zainteresować tematem również zagranicznego widza.

Kto przywykł do surowej atmosfery poprzednich obrazów sygnowanych przez scenarzystę Mareša i byłego dziennikarza Jana Malindę, zanurzając się w serialu „Docent 2” z pewnością zauważy spore różnice w stylistyce. To niewątpliwie także efekt nietuzinkowego poczucia humoru reżysera Jiřego Stracha, którego seria fantasy „Anioł Pański” (Anděl Páně) wciąż bije rekordy popularności i należy do najlepszych „bajek dla dorosłych” nakręconych w naszym kraju. Właśnie inteligentny humor i dowcipne dialogi pozwalają bardzo swobodnie oddychać bohaterom „Docenta 2”.

Tereza Ramba znana chociażby ze świetnych komedii „Młode wino” (Bobule) i „Właściciele” (Vlastníci) w serialu Stracha czuje się jak ryba w wodzie, wcielając się w postać nieco zwariowanej, nieobliczalnej, ale też seksownej policjantki Moniki Fousowej. W realnym świecie policji, w którym Mareš spędził prawie 40 lat, zaczynając od podstaw, a kończąc na najbardziej prestiżowym poście szefa elitarnego wydziału zabójstw, każdy wydział z pewnością miał swoją Fousową – dziewczynę do zadań specjalnych, potrafiącą przełamwać stereotypy. Pamiętam do dziś prowadzone w przyjacielskiej atmosferze

• Ivan Trojan i Tereza Ramba idealnie się uzupełniają.

Zdjęcia: mat. prasowe

przesłuchanie na komendzie w Trzynie dotyczące sprawy posprejowanego pomnika generała Šnejdárka w Nydku. Znalazłem się wspólnie z redaktorem naczelnym naszej gazety Tomkiem Wolffem w piekielnie trudnej sytuacji, nie mając zielonego pojęcia o sprawach tego czynu, ale mając wrażenie, że druga strona oczekuje od nas konkretnych informacji. W oddali, za szybą, czekała zaś na nas trzyniecka wersja Terezy Ramby...

„Docent 2” nawiązuje sposobem narracji do pierwszego sezonu, doszło jednak do lekkich zmian w typologii głównych postaci. Doświadczony szef wydziału zabójstw, pułkownik Šera (Ondřej Vetchý), z choleryka zamienił się w opanowanego

policjanta, a wspomniana Fousowa z kolei wymiata jeszcze bardziej. Powody, dla których szef wydziału w drugim sezonie serialu znajduje wspólny język również z głównym bohaterem serii, pomagającym w rozwikłaniu zabójstw młodych dziewczyn docentem Stehlíkiem (Ivan Trojan), zostaną zdradzone w drugim odcinku, nie będę więc „spoilerował”. Nie będę też zdradzał innych szczegółów dotyczących śledztwa, luźno nawiązującego do rzeczywistych zbrodni dokonanych na terenie Pragi w latach 80. XX wieku.

Kto lubi humor w serialach kryminalnych, szybko polubi też dwójkę nieco komicznych policjantów z ksywą „bliźniaki”, Danika i Jarouška – zagranych świetnie

przez Marka Taclika i Matěja Hádku. Zresztą na pierwszy rzut oka widać, że wszyscy protagoniści serialu bawili się świetnie, realizując pomysły Stracha, Mareša i Malindy. Jeszcze w czasach dziennikarskiej kariery Malindy w barwach „Młodej Fronty Dnes” właśnie jego publicystyczne przyczynki czytałem z dużą przyjemnością. Dar łatwego i w dodatku efekownego pisania zaczyna się od kołyski, tego nie nauczą was w żadnej szkole dziennikarskiej. Czy polecam „Docenta 2” na krótką weekendową sielankę w hotelu? Jak najbardziej. Czeska Telewizja ostatni, trzeci odcinek wyemitowała wprawdzie w połowie września, ale serial jest dostępny za darmo w serwisie internetowym Iyvisilani. ▲

CO SZEPTANE

• Clint Eastwood jest wciąż w wybornej formie.

Zdjęcia: mat. prasowe

jaciele, luksus to nie być chorym, luksus to deszcz na twarzy, luksus to przytulanie i pocałunki – mówi aktor, pytany o wartości, jakie towarzyszą mu przez całe życie. I kontynuuje. – Nie szukaj luksusu w sklepach, ani w prezentach, nie szukaj go podczas imprezy. Luksus polega na tym, że ludzie cię kochają, luksus polega na tym, że cię szanują, luksus polega na tym, że twoi rodzice żyją, luksusem jest możliwość zabawy z wnukami, luksusem są te drobniaki, których nie można kupić – zapewnia Eastwood. Nic, tylko zaklaskać.

Michael Douglas z wizytą w Kijowie

Wiele wskazuje na to, że dzisiejszą odśloną rubryki „Co szeptane” zdominują twardezie z Hollywood, którzy starzeją się jak najlepsze wino. Michael Douglas się jak najlepsze wino. Michael Douglas po pokonaniu choroby nowotworowej wrócił do pełnej sprawności fizycznej. Może nie poluje już na klejnoty Nilu, jak w latach 80. XX wieku, ale wciąż uwielbia piękne kobiety i duże wyzwania. Za takie można niewątpliwie uznać ostatnią wizytę w stolicy Ukrainy, Kijowie, gdzie aktor trafił na zaproszenie żony prezydenta kraju, Ołeny Zełenskiej. Jak informują ukraińscy dziennikarze, 79-letni Douglas był pod wrażeniem architektury miasta, zainteresował się też mocno wydarzeniami historycznymi, które miały miejsce w Kijowie na przestrze-

ni wieków. Zdobywca Oscara zwiedził m.in. Monastyr Michałowski z Złotych Kopułek i park Wołodumyrska Górka, z którego podziwiał widoki na Dniepr czy cerkiew św. Andrzeja. W czasach wojny z rosyjskim najeźdźcą taka promocja „normalności” jest na wagę złota.

Film bez prądu

Kiedy nie wiadomo, o co chodzi, to zazwyczaj chodzi o pieniądze. W przypadku szykowanego filmu o prezesie Prawa i Sprawiedliwości, Jarosławie Kaczyńskim, reżyser Piotr Berekowski napotkał właśnie na taki problem. Berekowski zwolniony ongiś z Radia Poznań po przeprowadzeniu wywiadu z Januszem Korwinem-Mikie, który stwierdził, że bitwa o Mariupol to tzw. ustawka, a Władimir Putin broni europejskich wartości, chce pokazać prezesa w zupełnie innym świetle. – Moim celem jest przedstawienie obiektywnego portretu Jarosława Kaczyńskiego. Nie zamierzam ukrywać żadnych kłopotliwych faktów z jego biografii, ale też pokazać prawdę o jego dorobku. W filmie oddam głos apologetom prezesa i jego radykalnym przeciwnikom politycznym. Jesteśmy winni Polakom niezakłamanym obrazem byłego przywódcy ich państwa – zapewniał. Produkcja stanęła jednak w miejscu, jak Tesla bez napędu elektrycznego. Czy straci na tym widz albo Berekowski? Oto jest pytanie. ▲

»Luksus to śmiech i przyjaciele«

94-letni Clint Eastwood to ikona amerykańskiego kina. Kowboj ze „spaghetti westernów”, „Bрудny Harry”, w ostatnich latach ceniony reżyser filmowy, przede wszystkim jednak mężczyzna, który wciąż potrafi zaskakiwać. – Nie szukaj luksusu w zegarkach czy bransoletkach, nie szukaj go w posiadłościach czy żagłórkach. Luksus to śmiech i przy-

6 października

Memoriał Wandy Delong

W niedzielę 6 października 2024 odbędą się w Mistrzowicach kolejnie, już 47. otwarte mistrzostwa PZKO w biegu przełajowym o memoriał Wandy Delong. Zawodnicy będą podzieleni na kategorie wiekowe chłopców (mężczyzn) i dziewcząt (kobiet): do lat 5 – trasa 190 m; 6-7 lat – trasa 250 m; 8-9 lat – trasa 400 m; 10-11 lat, 12-13 lat – trasa 650 m; 14-15 lat – trasa 1 600 m; 16-18 lat, 19-35 lat, 36 – 49 lat i powyżej 50 lat – trasa 3 600 m. O zaszerogowaniu do poszczególnych kategorii decyduje wiek w dniu zawodów. Dla najlepszych zawodników w poszczególnych kategoriach są przygotowane wartościowe nagrody dzięki wsparciu finansowemu Miasta Czeski Cieszyn. Organizatorzy zwracają się z prośbą do dyrekcji szkół podstawowych i średnich, by poparli tę tradycyjną imprezę przez wystawienie swoich zawodników, bowiem jest ona pomyślana również jako jedna z form integrowania naszego środowiska szkolno-młodzieżowego. Początek zawodów o godz. 9.00 (rejestracja od godz. 8.00 do 8.45) koło byłej polskiej szkoły w Mistrzowicach (nieopodal Fibakówki). Parking dla samochodów będzie zapewniony. Organizatorzy informują również, że w ramach Memoriału zostanie zainstalowana wystawa poświęcona 80. rocznicy śmierci Wandy Delong. Usprawniliby cały przebieg rejestracji, gdyby zgłoszenia napłynęły do piątku 4 października 2024 drogą elektroniczną (info@balsaski.cz) z podaniem imienia, nazwiska, kategorii (wieku) i szkoły. (f)

OFERTA

PIĘKA NOŻNA – CHANCE LIGA: Slovácko – Karwina (sob., 16.00), Ostrawa – Cz. Budziejowice (niedz., 13.00). **MŚLF:** Trzyniec – U. Brod (sob., 10.15), Rosice – Karwina B (sob., 15.30). **IV LIGA-gr. F:** Hawierzów – N. Jiczyn (niedz., 10.15), Opawa B – Bogumin (boisko Hořtice, niedz., 10.15). **M. WOJEWÓDZTWA:** Dąbrowiczki – Sl. Orłowa, Stonawa – Krawarze (sob., 15.30). **IA KLASA-gr. B:** L. Piotrowice – B. Olbrachcice, Ostrawica – Jabłonków, Sucha Górna – Dobratice (sob., 15.30), Śmitowice – Palkowice, Bystrzyca – Koprzywnica (niedz., 15.30). **IB KLASA-gr. C:** Sedliszcze – Gnojnik, Żuków G. – Cierlicko 2022, Wędrynia – Nydek, Dobra – Oldrzychowice (sob., 15.30), B. Orłowa – Wacławowice, Niebory – Dziecmorowice, I. Piotrowice – Luczina (niedz., 15.30). **MP KARWIŃSKIEGO:** Sł Pietwałd – V. Bogumin, Łąki – B. Rychwałd, Sn Hawierzów – G. Błędownice, Wierzniowice B – Lutynia D. (sob., 15.30), Sucha Górna B – Dąbrowa (niedz., 10.45), Hawierzów B – G. Hawierzów (niedz., 17.00). **MP FRYDEK-MISTEK:** Pržno – Nawisie, Toszonowice – Czeladna (sob., 15.30), Bukowice – Śmitowice B/ Niebory B, Piosek – Starzicz, Gródek – Mosty k. J. (niedz., 15.30). **HOKJE – TIPSPORT EKSTRALIGA:** Trzyniec – Hradec Kr. (niedz., 17.00). **II LIGA-gr. wschodnia:** AZ Hawierzów – Wyszków (sob., 17.00). **BIEGI – DOGMARATON w Gutach:** sobota (7.00-do późnych godzin wieczornych), meta na terenie MK PZKO. **TRIATHLON – GIB CZOK 2024 w Bystrzycy:** sobota (start 9.00). (jb)

Drużyna piłkarska FC Barcelona poszukuje następcy kontuzjowanego bramkarza Marca-Andre ter Stegena. Na celowniku „Dumy Katalonii” znaleźli się doświadczeni zawodnicy, a wśród nich m.in. Wojciech Szczęsny. Pozyskanie polskiego bramkarza, który w tym roku ogłosił zakończenie kariery, jest najbardziej prawdopodobnym scenariuszem

PIŁKARSKI SERWIS

Za nami kolejna w tym sezonie piłkarska środa, tym razem przeznaczona na mecze w Pucharze MOL oraz zaległości – m.in. w rozgrywkach trzecioligowych. Nasze drużyny spisały się w angielskim tygodniu ze zmiennym szczęściem. Sensacją powiało w przypadku pierwszoligowej Karwiny, która odpadła z czeskiego pucharu po przegranej 0:1 na boisku trzecioligowego Kromierzyża.

Janusz Bittmar

PUCHAR MOL

KROMIERZYŻ – KARWINA 1:0

Do przerwy: 0:0. **Bramka:** 53. Holík. **Karwina:** Knobloch – Vallo (46. Memić), Svozil (46. Krčík), Boháč, Ražnatović – Moses, Čavoš (62. Planka) – Mikuš, Samko (46. Botos) – Singhateh (62. Vecheta). Druga runda pucharowych rozgrywek w RC zapewniła emocje zwłaszcza kibicom drużyn pasowanych do roli outsidersa. Wulkan radości eksplodował w Kromierzyżu, który uporał się z ósmym zespołem pierwszoligowej tabeli, awansując tym samym do trzeciej rundy Pucharu MOL. Karwiniacy spisali się na Haney słabo, futbol pierwszoligowca trącił myszką. Zamiast ostrych sprintów goście spacerowali po boisku, pozwalając drużynie Slavii na łatwe rozgrywanie piłki i częste strzały z dystansu. Trener Martin Hyský zareagował na kiepską grę w drugiej połowie, wprowadzając na murawę m.in. najlepszego strzelca zespołu, Filipa Vechetę. Wtedy gospodarze prowa-

● Z piłką szarżuje boczny obrońca Karwiny, Amar Memić. Fot. mfkarwina

dził już 1:0, akcję z pierwszej piłki świetnie wykończył były zawodnik Karwiny, Lukáš Holík. Ani Vecheta, ani dobrze wyszkolony technicznie Grek Botos, nie poprawili notowań Karwiny w tym meczu.

– Znaleźliśmy się za pucharową burtą zasłużenie. To nie był udany mecz z naszej strony, wszędzie byliśmy później od rywala – skomentował przegraną główny szkoleniowiec Karwiny, Martin Hyský.

NA TAFLI MALOWANE

Pierwsze w tym sezonie huculnicze derby zakończyły się we wtorkowych wieczór zwycięstwem hokeistów Witkowic, którzy w dogrywce pokonali Trzyniec 2:1 golem z kija Nellisa. Widzowie w Ostravar Arenie nie mogli narzekać na nudę. Hokejowe emocje wrócą jak bumerang już dziś – karuzela Tipsport Ekstraligi kręci się dalej w zabójczym tempie. W piątek Trzyniec zaprezentuje się na lodzie Ml. Bolesławi, a Witkowice u siebie z Pardubicami (17.30).

TIPSPORT EKSTRALIGA WITKOWICE – TRZYNIEC 2:1 (d) **Tercje:** 0:0, 1:0, 0:1 – 1:0. **Bramki i asysty:** 40. Abdul (Kalus), 62. Nellis (Rih. Bukarts, Rob. Bukarts) – 52. Čacho (Hrehorčák, Dravecký). **Witkowice:** Klimeš – Marcel, Košťálek, Auvitu, Demel, Mikuš, Kovář, Bialý – Abdul, Yetman, Nellis – Bambula, Barinka, Zdráhal – Rob. Bukarts, Hladonik, Rih. Bukarts – Kalus, Claireaux, Lednický – Hašek. **Trzyniec:** Mazanec – Smith, Marínčin, Nedomlel, Kundrátek, Janík, Adámek, Mrtka – Daňo, Cienčiala, Hudáček – Nestršil, Vrána, Kurovský – Teplý, Roman, Addamo

– Dravecký, Čacho, Hrehorčák – Sikora.

Obie drużyny przystępowały do prestiżowego meczu w odmiennych nastrojach, podyktowanych wynikami z minionego weekendu. Witkowice w poprzedniej kolejce spisały się rewelacyjnie, rozbijając w niedzielę u siebie Ołomuniec 7:1. Stalownicy Trzyniec tymczasem przeegrali w Werk Arenie po karnych 1:2 z Kometą Brno. We wtorek w Ostratze Arenie widzowie byli niemniej świadkami bardzo wyrównanego spotkania, w którym szanse przelewały się z jednej strony na drugą.

Jako pierwsi wpisali się na listę strzelców gospodarze. W 40. minucie ostrawianie spożytkowali przewagę liczebną, trafiając z kija Abdula na 1:0. Stalownicy długo nie mogli znaleźć antidotum na świetną defensywę Witkowic i czujnie broniącego Klimeša. Udało się dopiero w 52. minucie po akcji Hrehorčáka i przutomnej dobitce Čachy. Podobnie jak w niedzielę, również tym razem Stalownicy zaliczyli dodatkowe minuty w dogrywce.

Remisowy stan derbów zmienił na korzyść Witkowic w drugiej minucie dogrywki Nellis, który wykorzystał wrzutkę Rihardsa Bukartsa. Dwa punkty pozostały więc w Ostrawie, trzynieczanie wrócili pod Jaworowy z punktem za remis w regulaminowym czasie gry. (jb)

● Witkowice (niebieskie stroje) pokonały w derbach Stalowników 2:1 w dogrywce. Fot. ARC klubu HC Witkowice

Powiedzieli po derbach

Zdeněk Moták, trener Trzyńca

To była reklama hokeja. Obie drużyny dały z siebie wszystko, a wygrał ciut lepszy zespół w tych derbach. Walczyliśmy do końca, doprowadzając wyrównane zawody do dogrywki. Chciałbym podziękować chłopakom za determinację i walkę do końca.

Vlastimil Wojnar, 2. trener Witkowic

Kluczem do sukcesu była nasza świetna defensywa i czujność bramkarza Klimeša. Zgadzam się z trenerem Trzyńca, ten mecz był zacięty do samego końca, prowadzony w szybkim tempie, na pewno atrakcyjny dla widza.

Villiam Čacho, zdobywca bramki dla Trzyńca

Analizując ten mecz można powiedzieć, że wygrał zespół, który wykazał się lepszą efektywnością. Trudno mi znaleźć odpowiedź na pytanie, dlaczego strzelamy w tym sezonie tak mało bramek. To kolejny nasz występ, w którym myśleliśmy się w ofensywie. Chciałbym jednak skomentować golkipera Witkowic, Lukáša Klimeša, bronił rewelacyjnie.

pre-teksty i kon-teksty /336/

Krzysztof Łęcki

Stary reżim

Małymi krokami zbliża się rocznica październikowej rewolucji. A rocznice to dobry czas na refleksję. Przed paru miesiącami opublikowano wznowienie pierwszej powieści Szczepana Twardocha „Sternberg”. A w nim moje posłowie zatytułowane: „Stary świat i rewolucja – ćwiczenie z wyobraźni”. Wreszcie rewolta październikowa nie była oczywiście pierwszym rewolucyjnym przewrotem. Przed nią była – przede wszystkim – Wielka Rewolucja Francuska, do której tyle odniesień dało się zauważyć w czasie uroczystości otwarcia niedawnych Igrzysk Olimpijskich w Paryżu; bo przecież w grę wchodziła nie tylko nieszczęsna królowa, Maria Antonina, paradująca ze ściętą głową. Tak, Rewolucja Francuska, to była naprawdę wielka rewolucja, matryca wszystkich kolejnych – i tych tragicznych, i tych, które zgodnie z uwagą zapisaną przez Karola Marksa, powtarzają tylko rewolucyjne gesty. I to w taki sposób, że szybko na jaw wychodzi z tego farsa.

I

Napisana przez Alexisa de Tocqueville’a w połowie XIX-tego wieku książka „L’Ancien régime et la Révolution” traktuje właśnie o korzeniach Wielkiej Rewolucji. Dzieło Tocqueville’a w tłumaczeniu na język polski nosi tytuł „Dawny ustroj i rewolucja”. Ta jedna z najprzenikliwszych analiz procesów rewolucyjnych mogłaby jednak, i to bez gwałtu na translacji, być zatytułowana „Stary reżim i rewolucja”. Tak, przynajmniej, ustroj brzmiał jakoś prawniczo, może politologicznie. W swojej świadomości rewolucjoniści obalają reżim, zwykle zresztą reżim krwiożerczy. A krwiożerczy ustroj? Coś jakoś, ale jednak wyraźnie, zgrzyta w takim określeniu. Są wszak ustroje dobre i złe. Reżim jest zły zawsze.

II

Tak, reżim zawsze, w każdych okolicznościach, jest straszny, to oczywiście. A jak to jest ze „starym reżi-

Fot. Pixabay

mem”, w sensie – reżimem, który obalono? Wydaje się, że – jest wówczas straszny tym bardziej. Bo – po pierwsze – reżim, to zawsze reżim, czyli nie tylko brzmiał groźnie, ale też po prostu jest groźny. A jeśli jest stary? No cóż, to po drugie, wydawać by się mogło, że im reżim starszy, tym straszniejszy. Bo przecież im starszy tym, co naturalne, więcej okropieństw i przewinień (delikatnie rzecz ujmując) ma na koncie. I tym jest z czasem groźniejszy także dlatego, bo ludzie, obywatele, poddani już się do niego jakoś, jak bardzo dziwnie by to nie zabrzmiało, przyzwyczaili. Nikną źródła oporu, także tego psychicznego. Można przyjąć regułę Józefa Wissarionowicza Stalina, przekonując, że w miarę postępów socjalizmu zaostrza się walka klasowa. I w jakiś sposób – zaostrza. Rewolucja najpierw zjada dzieci cudze, a potem, jak Saturn, zjada własne dzieci. Zauważył to już słynny rewolucjonista, twórca Trybunałów Rewolucyjnych – Danton. I chociaż

III

Z filmu „French Revolution” (reż. Richard T. Heffron, Robert Enrico) wybieram scenę rozmowy dwóch wielkich tamtej rewolucji, Robespierre’a i Dantona. Robespierre: „Stoimy w obliczu zamieszek, ludzie chcą chleba... (...) No i opozycja. Myśleliśmy, że zmiażdżyliśmy opozycję, ale odradza się stale, jest jak rak. Wielu jest takich, którzy zaakceptowali naszą rewolucję, a przynajmniej uznali ją za nieuniknioną, nawet konieczną, potrzebną... A teraz zwrócili się przeciwko nam, nagle zapragnęli rewolucji umiarkowanej, umiarkowanego rządu... A przecież wyjątkowe czasy wymagają wyjątkowych środków. W czasach śmiertelnego zagrożenia prawo już nie wystarczy... Nikt tak nie szanuje prawa jak ja...”

– sumituje się nagle Robespierre – ale jeśli prawo nie wystarczy? „No cóż, to podsumowanie sprawiedliwości” – rzuca Danton. Wolność, równość braterstwo – jak informuje wikipedia: francuskie – liberté, égalité, fraternité) – brzmiało właściwie „Wolność, równość, braterstwo albo śmierć” (liberté, égalité, fraternité, ou la mort) – hasło sformułowane 30 czerwca 1793 roku. To skądinąd ciekawe, że tak często zapomina się w podobnych formułach o dopowiedzeniach. I tak wszyscy (?) słyszeli o tym, że „Kto za młodu nie był socjalistą, ten na starość będzie tajdakiem” – ja w każdym razie słyszałem w młodości wielokrotnie. Niektórzy przypisują ten osąd Bismarckowi, inni Piłsudskiemu. A przecież, mniej ważne od tego kto jest przywołanego wyżej przekonania autorem, bardziej istotna jest jego puenta. A brzmi ona tak, „kto jednak na starość wciąż z socjalizmu nie wyrósł, jest po prostu durniem”. Zaś wracając do rewolucyjnych haseł – „wol-

– sumituje się nagle Robespierre – ale jeśli prawo nie wystarczy? „No cóż, to podsumowanie sprawiedliwości” – rzuca Danton. Wolność, równość braterstwo – jak informuje wikipedia: francuskie – liberté, égalité, fraternité) – brzmiało właściwie „Wolność, równość, braterstwo albo śmierć” (liberté, égalité, fraternité, ou la mort) – hasło sformułowane 30 czerwca 1793 roku. To skądinąd ciekawe, że tak często zapomina się w podobnych formułach o dopowiedzeniach. I tak wszyscy (?) słyszeli o tym, że „Kto za młodu nie był socjalistą, ten na starość będzie tajdakiem” – ja w każdym razie słyszałem w młodości wielokrotnie. Niektórzy przypisują ten osąd Bismarckowi, inni Piłsudskiemu. A przecież, mniej ważne od tego kto jest przywołanego wyżej przekonania autorem, bardziej istotna jest jego puenta. A brzmi ona tak, „kto jednak na starość wciąż z socjalizmu nie wyrósł, jest po prostu durniem”. Zaś wracając do rewolucyjnych haseł – „wol-

ności, równości, braterstwa, albo śmierci”, to warto przypomnieć, że jeszcze niedawno mieszkańcom Kuby prezentowano na całej masie billboardów slogan: „Socjalizm albo śmierć”. No cóż, znowu odwołam się do Wikipedii...

– W Ameryce Łacińskiej (ale głównie na Kubie) za komunistyczny eksperyment zapłaciło śmiercią około 150 tysięcy ludzi. Nie robi wrażenia? To podajmy kolejne dane: 60 milionów w Chinach, 20 milionów w Związku Radzieckim, 2 miliony w Korei Północnej, po około 1,5 miliona w Afryce i Afganistanie, po milionie w Europie Wschodniej i Wietnamie. Aha, i jeszcze 2 miliony w Kambodży (w przeliczeniu na jednego mieszkańca to rekord). Jak wykształceni na najlepszych francuskich uczelniach Pol Pot i jego towarzysze rozumieli postęp? Polecam zobaczyć film „Pola śmierci” (1984, reżyseria Roland Joffé).

IV

W dwieście lat od daty wybuchu francuskiej rewolucji wybitny francuski historyk François Furet napisał szkie zatytułowany „Prawdziwy koniec rewolucji francuskiej”. Że niby dopiero teraz, kiedy już wystygły spory toczone wokół rewolucji, kiedy przestały mieć znaczenie podziały polityczne związane z rewolucją, można mówić o jej prawdziwym końcu. Przynajmniej co do sporów o rewolucję, to Furet się pomylił, rozpałiła je na nowo wydana w XXI wieku „Czarna księga rewolucji francuskiej”, podsumowująca ogrom zbrodni, jakie dokonano w imię witanej z takim entuzjazmem przez całą ówczesną postępową Europę „jutrzeńki wolności”.

V

Nie wszystkie rewolucje były oczywiście „wielkimi” rewolucjami. I tak przewrót dokonany przez Ludwika Bonaparte w 1851 roku to był wreszcie tylko zamach stanu. Niemniej, jak pisał o nim Karol Marks w pamflicie „Osiemnasty brumaire’a Ludwika Bonaparte”: „Narodowi i kobiecie nie wybacza się owej chwili nieopatrzności, kiedy łąda awanturnik może na nich dopuścić się gwałtu”.

Lublin Europejską Stolicą Kultury w 2029 roku

Nie Bielsko-Biała, nie Katowice, nie Kołobrzeg, ale Lublin został wybrany Europejską Stolicą Kultury 2029 roku. Decyzję ogłoszono w śróde w Warszawie podczas konferencji prasowej w Ministerstwie Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Polska Stolicą Kultury 2026 zostało Bielsko-Biała, a w 2028 roku Polska Stolicą Kultury będzie Kołobrzeg. Lublin zachwycił europejskie jury i otrzymał tytuł Europejskiej Stolicy Kultury. To właśnie to miasto będzie

wizytówką Polski na arenie europejskiej w 2029 roku. Do ścisłego finału zakwalifikowały się także Katowice, Bielsko-Biała i Kołobrzeg. O przyznaniu tytułu ESK zadecydował zespół niezależnych ekspertów, składający się z dziesięciu osób wyznaczonych przez Parlament Europejski, Radę UE, Komisję Europejską i Komitet Regionów oraz dwóch specjalistów wskazanych przez MKiDN. Doceniając ogromny potencjał miast, które wzięły udział w finałowej selekcji, oraz olbrzymie zaangażowanie ich mieszkańców w konkurs

i życie kulturalne, Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego zdecydowało się przyznać tytuły Polskiej Stolicy Kultury przeznaczając łącznie 3 miliony złotych (po 1 milionie zł dla każdego z miast – Bielska-Białej, Katowic i Kołobrzegu) na program kulturalny. (klm)

● Lublin najpierw dostał się do finału, a następnie decyzją ekspertów wygrał tytuł Europejskiej Stolicy Kultury. Fot. Facebook.com/MiastoLublin

Zupa nic

Niedziela 29 września, godz. 22.10

PIĄTEK 27 WRZEŚNIA

6.00 Panorama **6.35** Zakochaj się w Polsce. Teatry Poznania **7.00** Makłowicz w podróży. Ukraina **7.30** Pytanie na śniadanie **11.10** W obiektywie Polonii. Wschód **11.30** Wszystko przed nami (s.) **12.00** Gość poranka **12.25** M jak miłość (s.) **14.05** Polonia 24 **14.45** Bajki naszych rodziców. Kolorowy świat Pacyka **14.55** Dziwnie przygody Koziołka Matołka **15.05** Baśnie i bajki polskie. O królownie zakłętej w żabę **15.30** Program informacyjny **16.00** Szansa na sukces. Eurowizja Junior 2024 **17.00** Teleexpress **17.20** Gra słów. Krzyżówka (teleturniej) **17.50** Teleexpress Extra **18.15** Stacja innowacja **18.30** Całkiem niezła historia. We wnętrzu Srebrnej Góry **18.45** Panorama **19.10** Olą Polonia **19.30** Program informacyjny, sport, pogoda **20.25** Na dobre i na złe (s.) **21.20** Na sygnale (s.) **22.10** Czerdziesiątka - dwadzieścia lat później (s.) **23.10** Panorama **23.45** Dziennik regionów.

SOBOTA 28 WRZEŚNIA

6.00 Panorama **6.40** M jak miłość (s.) **7.30** Pytanie na śniadanie **12.00** Szatan z siódmej klasy **12.55** Jak to się mówi, czyli Kasia u Bralczyka **13.30** Na dobre i na złe (s.) **14.30** Z gwiazdą przez świat. Roman Frankl (mag.) **15.25** Okrasa lamie przepisy. Kurczak w trzech odsłonach **16.00** Kulturalni PL **17.00** Teleexpress **17.20** M jak miłość (s.) **18.10** Szansa na sukces. Eurowizja Junior 2024 **19.10** Laskowik & Malicki **19.30** Program informacyjny, sport **20.20** Ranczo 2 (s.) **22.15** Opole 2014 - przeżyjmy to jeszcze raz **22.45** 49. Festiwal Polskich Filmów Fabularnych w Gdyni - studio festiwalowe **23.05** Gala wręczenia nagród 49. Festiwalu Polskich Filmów Fabularnych w Gdyni.

NIEDZIELA 29 WRZEŚNIA

6.00 Panorama **6.40** M jak miłość (s.) **7.30** Pytanie na śniadanie **11.35** Miśja Brazylia. Życie w Interiorze **11.55** Między ziemią a niebem **12.00** Anioł Pański **12.15** Między ziemią a niebem **12.50** Słowo na niedzielę. Szkoła Jezusa **13.00** Transmisja mszy świętej z kościoła pw. bł. Bpa Jerzego Matulewicza w Kielcach **14.15** Piłka nożna. Betclit 2. Liga, mecz. Polonia Warszawa - Bruk-Bet Termalica Nieciecza **17.00** Teleexpress **17.20** M jak miłość (s.) **18.10** Jak nas widzą... **18.40** Do śmiechu! **19.30** Program informacyjny, pogoda, sport **20.20** Stulecie Winnych (s.) **21.15** Z gwiazdą przez świat. Krzysztof Cugowski i Chris Cugowski **22.10** Zupa nic (komediodramat polski).

PONIEDZIAŁEK 30 WRZEŚNIA

6.00 Panorama **6.35** Jeden dzień z życia **7.00** Na tropie przypraw. Pikanterie i słodko. Pieprz **7.30** Pytanie na śniadanie **11.10** Olą Polonia **11.30** Barwy szczęścia (s.) **12.00** Gość poranka **12.25** Stulecie Winnych (s.) **13.20** Kiedyś to było... **13.55** Polacy światu. Erazm Józef Jerzmanowski **14.05** Kulturalni PL **15.05** Cześć, czy mogę Cię zjeść?. Najważniejszy po-

silek (mag.) **15.15** Ale talent. Figury geometryczne ze słomek i plasteliny **15.30** Program informacyjny **16.00** Korona królów. Jagiellonowie (s.) **16.30** Barwy szczęścia (s.) **17.00** Teleexpress **17.20** Gra słów. Krzyżówka (teleturniej) **17.50** Teleexpress Extra **18.15** Słownik polsko@polski (talk-show prof. Jana Miodka) **18.45** Panorama **19.00** Polacy światu **19.10** Nad Niemnem. Za wschodnią granicą **19.30** Program informacyjny, sport, pogoda **20.25** Anatomia zła (thriller polski) **22.15** Magazyn Ekspresu Reporterów **23.15** Panorama **23.50** Dziennik regionów.

WTOREK 1 PAŹDZIERNIKA

6.00 Panorama **6.35** Pożyteczni.pl **7.00** Kuchenne recepty. Ulubione włoskie dania mistrza Marco **7.30** Pytanie na śniadanie **11.10** Nad Niemnem. Za wschodnią granicą **11.30** Barwy szczęścia (s.) **12.00** Gość poranka **12.25** Ranczo 2 (s.) **14.10** Hala odlotów (talk-show) **15.00** Zagadki zwierzogromadki. Słoi **15.15** Tyci encyklopedia Bzika. Zrobić coś na kolanie **15.30** Program informacyjny **16.00** Korona królów. Jagiellonowie (s.) **16.30** Barwy szczęścia (s.) **17.00** Teleexpress **17.20** Gra słów. Krzyżówka (teleturniej) **17.50** Teleexpress Extra **18.15** Akcent wschodu **18.45** Panorama **19.10** Wilnoteka (mag.) **19.30** Program informacyjny, sport, pogoda **20.25** Ojciec Mateusz 27 (s.) **22.15** Umrzeć za Warszawę **23.10** Panorama **23.45** Dziennik regionów.

ŚRODA 2 PAŹDZIERNIKA

6.00 Panorama **6.35** Prywatne życie zwierząt 10. Świat sprzed milionów lat **7.00** Okrasa lamie przepisy. Kurczak w trzech odsłonach **7.30** Pytanie na śniadanie **11.10** Wilnoteka **11.30** Barwy szczęścia (s.) **12.00** Gość poranka **12.25** Ojciec Mateusz 27 (s.) **14.05** Umrzeć za Warszawę **15.05** Animowanki. Rodzina Treffiaków **15.10** Go-to-jemy. Tortilla z ziemniakami i szczyptką **15.30** Program informacyjny **16.00** Korona królów. Jagiellonowie (s.) **16.30** Barwy szczęścia (s.) **17.00** Teleexpress **17.20** Gra słów. Krzyżówka (teleturniej) **17.50** Teleexpress Extra **18.15** Aktor Pana Boga (film polski) **18.45** Panorama **19.10** Hello Polonia **19.30** Program informacyjny, sport, pogoda **20.25** O mnie się nie martw 5 (s.) **22.15** Studio w kontakcie **23.10** Panorama **23.45** Dziennik regionów.

CZWARTEK 3 PAŹDZIERNIKA

6.00 Panorama **6.35** Słownik polsko@polski (talk-show prof. Jana Miodka) **7.00** Zasmakuj w Sienkiewicz **7.30** Pytanie na śniadanie **11.10** Hello Polonia **11.30** Barwy szczęścia (s.) **12.00** Gość poranka **12.25** O mnie się nie martw 5 (s.) **14.05** Studio w kontakcie **14.45** Całkiem niezła historia. We wnętrzu Srebrnej Góry **15.05** Bajki naszych rodziców. Bajki pana Bałagana **15.30** Program informacyjny **16.00** Korona królów. Jagiellonowie - taka historia (s.) **16.30** Barwy szczęścia (s.) **17.00** Teleexpress **17.20** Gra słów. Krzyżówka (teleturniej) **17.50** Teleexpress Extra **18.15** Zakochaj się w Polsce. Kamienice Wrocławia **18.45** Panorama **19.10** W obiektywie Polonii. Wschód **19.30** Program informacyjny, sport, pogoda **20.25** Głina 2 (s.) **22.15** Polonia 24 **22.50** Laskowik & Malicki **23.10** Panorama **23.45** Dziennik regionów.

»Kordian« nad Dunajem

● Główną odsłonę wydarzenia na Słowacji jak co roku zorganizował Instytut Polski w Bratysławie. Fot. STANO STEHLIK

Narodowe Czytanie, czyli objęta patronatem prezydenta RP akcja społeczna polegająca na wspólnym czytaniu wybranego dzieła literatury polskiej, doczekała się w tym roku już trzynastej edycji. Tym razem na tapet wzięto jedną z najważniejszych lektur polskiego romantyzmu – „Kordiana” Juliusza Słowackiego. Główną odsłonę wydarzenia na Słowacji jak co roku zorganizował Instytut Polski w Bratysławie.

Do udziału – z okazji obchodzonego w tym roku trzydziestolecia najstarszej polskiej organizacji działającej na terenie Słowacji – Instytut zaprosił lokalnych przedstawicieli Klubu Polskiego. We wspólnym czytaniu wzięło udział aż dwunastu wykonawców, którzy zaprezentowali łącznie ponad dwadzieścia ról. W postaci tytułową znakomicie wcielił się Piotr Chrzanowski. Towa-

rzyszli mu: Natalia Konicz-Hamada, Margaréta Štrbowa, Małgorzata Wojcieszynska, Beata Wojnarowska, Alicja Zima, Tomasz Fijolek, Cezary Godlewski, Arkadiusz Kugler, Hubert Matwij, Tomasz Olszewski i Piotr Starosielec.

Wszyscy występujący włożyli ogromną pracę w przybliżenie współczesnemu odbiorcy rozterek i dylematów towarzyszących głównemu bohaterowi dramatu oraz pokazanie aktualności utworu oraz swoistej uniwersalności niektórych zawartych w nim prawd mimo upływu 190 lat od jego premiery i znaczącej zmiany okoliczności historycznych, społecznych i politycznych. Występ poprzedziło odczytanie przez nową dyrektorkę Instytutu Agnieszkę Kwiatkowską listu o licznościowego napisanego z tej okazji przez prezydenta RP Andrzeja Dudę oraz przybliżenie treści zawartych w „Kordianie” przez Małgorzatę Wojcieszynską.

Wśród publiczności, którą występujący przyjęli z dużą wdzięcznością

z racji wyjątkowo niesprzyjających tego dnia warunków pogodowych i silnych opadów deszczu, znalazł się m. in. konsul RP w RS Artur Lukianczuk oraz dyrektor Szkoły Polskiej przy Ambasadzie RP w Bratysławie Krzysztof Gruca z żoną.

Dzięki współpracy redaktor naczelnej „Monitora Polonijnego” ze słowacką telewizją publiczną, na akcji nie zabrakło również kamery STVR, a Stano Stehlik zadbał o nagranie całego występu na potrzeby mediów organizatorów wydarzenia.

Cichym bohaterem wydarzenia była nieoceniona Teresa Łukačowa, która nie tylko rozdzieliła role i przygotowała teksty dla wszystkich uczestników Narodowego Czytania, ale też czuwała nad przebiegiem całego wydarzenia z ramienia Instytutu Polskiego. Wszyscy biorący w nim udział mogli opuścić Instytut z przekonaniem o wielkości polskiej literatury i znaczeniu jej nieustannego przybliżania kolejnym pokoleniom odbiorców.

Polonia.sk/SŁOWACJA

Przygoda pod żaglami

Mimo zmiennej pogody, grupa młodzieży polonijnej bierze udział w szkoleniu żeglarskim pod okiem kadry Akademii Marynarki Wojennej w Gdyni. Początkowo pogoda nie pozwalała na żeglowanie (sztormowe wiatry i ulewne deszcze), jednakże wspaniała baza dydaktyczna AMW oraz zaangażowanie instruktorów, zapewniło wiele atrakcji. W piątek 27 września zakończenie wielkiej przygody.

Nauka taklowania jachtów, podstawowych węzłów oraz zapoznanie z budową jachtów to tylko część ogromu wiedzy, jaki przekazywany jest młodym adeptom sztuki żeglarskiej. Wiele frajdy, ale i poważnej wiedzy i umiejętności, dało profesjonalne szkolenie z zakresu ratownictwa morskigo.

Nasi żeglarze przeszkoleni zostali z Indywidualnych Technik Ratunkowych, które przechodzą zawodowo marynarze i żeglarze. Zajęcia na specjalistycznym basenie pokaza-

● Młodzi żeglarze zakochali się w polskim Baltyku. Fot. ARC

ły, jak wiele zależy od wyszkolenia i sprawności fizycznej.

Poza szkoleniem żeglarskim młodzież bierze udział w zajęciach sportowych oraz wspólnie spędza czas, wymieniając się doświadczeniem i

zawijając przyjaźnie. Widać duże postępy w zdobywaniu wiedzy i umiejętności żeglarskich. A może nawet niektórzy zdobędą patent żeglarski?

Stowarzyszenie „Wspólnota Polska”

INFORMATOR

CO NA ANTENIE

POLSKIE WIADOMOŚCI: ČT1 SM, niedziela, wiadomości regionalne od godz. 6.00; powtórka na antenie ČT2, niedziela od godz. 19.30. **POLSKIE AUDYJCJE:** po-pt: godz. 19.05 Ostrawa 107,3 MHz i Trzyniec 105,3 MHz. **RADIO KATOWICE:** „U Polaków za Olzą” – niedz. godz. 13.05 na 103 FM. Archiwum audycji: radio.katowice.pl/Zaolzie.

CO W TERENIE

BŁĘDOWICE – Klub Kobiet zaprasza na spotkanie towarzyskie 2 października o godz. 15.00 do Domu PZKO. Z kolei 1. 10. zaprasza na spacer po Błędowicach. Zbiórka o godz. 9.40 w Domu PZKO. **CIERLICKO** – Zarząd MK PZKO w Cierlicku-Kościelecu informuje, iż w dniu 50. rocznicy zgonu Józefa Stebla w poniedziałek 30. 9. o godz. 17.00 złożymy kwiaty na Jego grobie na cmentarzu ewangelickim w Cierlicku. Sylwetkę Józefa Stebla, nauczyciela „kierownika” i wielkiego działacza społecznego, opiekuna Żwirkowiska przypominamy w późniejszym terminie w Domu Polskim Żwirki i Wigury w Cierlicku, po zakończeniu prac remontowych domu. **KARWINA-NOWE MIASTO** – MK PZKO zaprasza 5. 10. o godz. 15.00 do Klubu Seniora „Archa” na tradycyjne smażenie popularnych stryków. W programie wyświetlanie zdjęć starej Karwiny, cz. 4. **PTM** – Zaprasza na kolejne spotkanie członków i sympatyków 4 października o godz. 18.00 w Rybim

Domu w Kocobędzu. Urszula i Józef Słowikowie: Kraków, Jubileuszowy Kongres Polonii Medycznej. **PTTS „BS”** – Wyjazd na wycieczkę autobusową na Babią Górę jest w sobotę 28 września o 6.10 z Karwiny, o 6.45 z Cz. Cieszyna, kierunek Bielsko Biała – Żywiec – Oravská Polhora (nie jedziemy przez Trzyniec i Wędrzynię). Proszę nie zapomnieć o dokumentach, ubezpieczeniu, euro. Inf. tel. 605 239 165. **▲** zaprasza 1 października na wędrówkę przyrodniczo-nazwennicze po Bystrzycy. Po zakątkach Bystrzycy, którą mało znamy, poprowadzi nas Janek Michalik. Wyruszamy z dworca kolejowego w Bystrzycy o godz. 9.45. Kierownik i koordynator wycieczki Wanda Vampola, tel. 732 731 214.

TURYSTYCZNY KLUB KOLARSKI PTTK w Cieszynie – Zaprasza na wycieczkę rowerową pt. „Winiarskim szlakiem Śląska Cieszyńskiego cz. II”. Zbiórka 29 września o godz. 9.00 na rynku w Cieszynie lub przy tężni w Dębówcu o godz. 10.00. Zobaczymy Winnicę Kępa Wiślicka, która została założona w roku 2003. Rajd zakończymy w winnicy pałacu w

Kończycach Wielkich na grillu. Trasa: Cieszyn – Dębowiec – Simorad – Wiślica – Dębowiec-Podlesie – Rudnik – Kończyce Wlk. – Cieszyn, łącznie ok. 50 km. Na mecie: kielbaski z grilla, degustacja wina i zwiedzanie pałacu, po którym oprowadzi nas jego właściciel. Koszt 30 zł. Prowadzi Rechter, tel. +48 783 499 837. **WĘDRZYŃA** – Klub Seniora MK PZKO zaprasza członków na spotkanie, które odbędzie się wyjątkowo w środę 2. 10. o godz. 15.00 w „Czytelnia”.

OFERTY

KUPIE KOMPLETNY werkowy grill na rojberkę albo poszczególne części grilla: motorek, korpus, szpice. Kontakt: 736 137 123.

MALOWANIE I CZYSZCZENIE DA-CHÓW, płotów, elewacji i inne. Tel. 732 383 700. Balicki.

POSZUKUJĘ PRACY w przedszkolu na stanowisku asystenta pedagoga lub niarki. Tel. 736 520 453, e-mail: brigita.gilova@seznam.cz.

WAŻNE INFORMACJE

- 1 Nowym dostawcą dla prenumeratorów „Głosu” jest od 1 listopada 2023 roku PNS, a.s.
- 2 Bezpłatna linia telefoniczna: 800 400 412 (czynna w dni robocze 7.30-17.00)
- 3 Zamówienia pisemne: První novinová společnost, a.s. Zákaznické centrum, Evropská 888, 664 42 Modřice, e-mail: zakaznickecentrum@pns.cz
- 4 Wszelkie zamówienia, zmiany i reklamacje prosimy kierować pod nr. tel. 800 400 412.

Dachy – remonty, dachy płaskie
Tel. +48 601 532 642

Twój autoryzowany sprzedawca samochodów Škoda:
KARIREAL a.s.
Průmyslová 272, 730 01 Trzyńec
Tel. +420 558 996 113
www.karireal.skoda-auto.cz

ŻYCZENIA

Dnia 26 września Damentowe Gody obchodzili **państwo EWA i RUDOLF NIEDŹWIEDZIOWIE** z Lutyni Dolnej
Niech nadal prowadzi Was Boża dłoń, a dotychczasowe piękne wspomnienia nieustannie dodają skrzydeł przyszłym dniom. Kolejnych wspólnie obchodzonych jubileuszy w zdrowiu i radości życzą syn Bogdan z rodziną, wnuczki oraz siostra Mariella z rodziną.

WSPOMNIENIA

Kto kochał i był kochany, wciąż żyje między nami.
W tych dniach mija siódma rocznica śmierci mego Kochanego Męża

JÓZEFA MRÓZKA

O chwilę cichych wspomnień proszą żona Kwecia i wszyscy krewni Zmarłego.

Na Śląsku umiera się cicho, bo tutaj ludziom odwagi i zasług wystarcza za milczenie.

Dzisiaj mija pierwsza rocznica, gdy nas opuściła na zawsze

śp. MARTA PESZAT z Karwiny

Z szacunkiem wspominają koleżanki i koledzy z Klubu Nauczycieli Emerytów.

Na zawsze pozostajesz w naszych sercach
Dnia 28 września 2024 obchodziłby 90. urodziny nasz Ukochany Ojciec, Dziadek, Kuzyn, Wujek

śp. ZBYSZEK SZAROWSKI z Czeskiego Cieszyna

O chwilę wspomnień i zadumy proszą synowie z rodzinami.

Dnia 22 września 2024 minęła 5. rocznica śmierci **PAWŁA SZLAURA** z Karwiny

Nikt i nic nie jest w stanie wypełnić pustki po Jego odejściu. Zatrzymajmy się więc na chwilę i wspominajmy... Kochająca rodzina.

Dnia 29 września mijają dwadzieścia cztery lata od śmierci naszego Kochanego Męża i Ojca

śp. inż. TADEUSZA SZYNDERA

O chwilę wspomnień proszą żona oraz synowie z rodzinami.

Dnia 26 września minęła 10. rocznica śmierci naszej Kochanej Mamy i Babc

MARII WYGRYSOWEJ z Czeskiego Cieszyna

O chwilę wspomnień prosi syn Michał z żoną Zuzanną i dziećmi.

Znajdź nas na X-ie

PROGRAM TV

PIĄTEK 27 WRZEŚNIA

TVP 1

6.05 Wichrowe wzgórze (s.) **7.00** Transmisja mszy świętej z Sanktuarium Matki Bożej na Jasnej Górze **7.30** Agape blisko Ciebie **8.00** Akacja 38 (s.) **8.45** Ranczo 5 (s.) **9.45** Komisarz Alex 9 (s.) **10.45** Ojciec Mateusz 8 (s.) **11.35** Okrasa łamie przepisy. Kurczak w trzech odsłonach **12.10** Agrobiznes

12.50 Natura w Jedyne. Hiszpania. Kraina królików

Ponad dwa tysiące lat temu Półwysep Iberyjski był częścią Cesarstwa Rzymskiego i był nazywany Hiszpania, czyli Krainą Królików, ze względu na niezwykłą obfitość tego popularnego zwierzęcia. W naszych czasach królik jest nadal kluczowym elementem naturalnego szkieletu Półwyspu Iberyjskiego, chociaż nie jest takie, jak w czasach Rzymian. Króliki były stałym pożywieniem wielu drapieżników...

14.00 Wichrowe wzgórze (s.) **14.55** Jaka to melodia? (teleturniej) **15.35** Gra słów. Krzyżówka (teleturniej) **16.05** Dziedzictwo (s.) **17.00** Telexpress **17.20** Jaka to melodia? (teleturniej) **17.55** Klan (s.) **18.25** Reportery **18.45** Akacja 38 (s.) **19.30** Program informacyjny, sport, pogoda **20.30** Korona królów. Jagiellonowie (s.) **21.05** Komisarz Alex 22 (s.) **22.05** Minuta ciszy (s.) **23.05** 49. Festiwal Polskich Filmów Fabularnych w Gdyni - studio festiwalowe **23.20** Nie ma róży bez ognia (komedia polska).

TVP 2

6.20 Anna Dymna - spotkajmy się (talk-show) **6.55** Barwy szczęścia (s.) **7.30** Pytanie na śniadanie **11.15** Operacja zdrowie (mag.) **11.50** Lena na Kaukazie. Gruzja - Tuszetia **12.30** Koło fortuny (teleturniej) **13.15** Miłość i nadzieja (s.) **14.05** Va banque (teleturniej) **14.35** Na sygnale (s.) **15.05** La Promesa - pałac tajemnic (s.) **16.00** Koło fortuny (teleturniej) **16.35** Familiada (teleturniej) **17.20** Miłość i nadzieja (s.) **18.15** Va banque (teleturniej) **18.50** Jeden z dziesięciu (teleturniej) **19.30** Barwy szczęścia (s.) **20.45** Postaw na milion (teleturniej) **21.45** Cudowne lata (s.) **22.45** To jest grane **23.20** Kino relaks. Licencja na uwodzenie (komedia romantyczna).

TVN

5.55 Ukryta prawda **6.50** Kuchenne rewolucje. Baku **7.45** Dzień Dobry TVN **11.30** B&B love (s.) **12.05** Kuchenne rewolucje. Częstochowa **13.10** Ukryta prawda **14.15** Detektywi (s.) **15.20** Doradca smaku (mag.) **15.30** Kuchenne rewolucje. Neptun **16.35** Ukryta prawda **17.40** Detektywi (s.) **18.45** Fakty, sport, pogoda **19.40** Uwaga! **20.00** Elvis (film kop.) **23.25** Heaven in Hell (film polski).

POLSAT

6.00 Nowy dzień z Polsat News **8.00** Halo tu Polsat **11.25** Gliniarze (s.) **14.35** Dlaczego ja? **15.50** Wydarzenia **16.20** Interwencja (mag.) **16.30** Na ratunek 112 **17.00** Gliniarze (s.) **18.00** Pierwsza miłość (s.) **18.50** Wydarzenia, sport, pogoda **19.55** Twoja Twarz Brzmi Znamo **22.05** Grzechy sąsiadów (s.) **23.10** Kiedy nikt nie patrzy (thriller USA).

TVC 1

5.59 Studio 6 **9.00** Magnum (s.) **9.45** Piosenki z Gabinetu **10.05** 13. komnata Davida Horvatha

10.30 Gentleman Josef Skvorecký

Josef Skvorecký (ur. 27. 9. 1924 – zm. 3. 1. 2012) – jeden z najbardziej znanych czeskich pisarzy na świecie. W swojej twórczości narysował rozwój i katastrofy społeczeństwa czechosłowackiego w okresie po II wojnie światowej, a ulubioną osobowość Danne'go Smiřického wybrał jako swoje alter ego. Już swoją debiutancą powieścią mocno uderzył w reżim, a inne utwory prozatorskie musiały czekać latami na ich publikację. Podczas emigracji w 1969 roku Skvorecký organicznie wkomponował się w kanadyjską kulturę, był ważnym wykładowcą na uniwersytecie w Toronto i wraz z żoną, również pisarką Zdeną Salivarową, prowadził ważne wydawnictwo Sixty Eight Publishers...

11.30 AZ kwiz **12.00** Południowe wiadomości **12.30** Sama w domu **14.00** W nowym świetle **14.25** Dom **14.45** Na tropie **15.05** Reportery **15.55** Uśmiechy Josefa Skvoreckého **16.35** Łopatologicznie **17.30** AZ kwiz **18.00** Wiadomości regionalne **18.25** Gdzie jest mój dom? **18.55** Prognoza pogody, wiadomości, sport **20.10** Komisarz Florence (s.) **21.45** Wszystko-party **22.40** Hercule Poirot (s.) **23.30** Maigret (s.) **1.10** AZ kwiz.

TVC 2

5.59 Dzień dobry **8.30** Chimery – widma z otchłani **9.20** Przygody nauki i techniki **9.50** Dzikie omańskie pustkowia **10.45** Królestwo natury **11.20** Tajemnice Venus z Věstonic **12.15** Farma w puszczy **12.30** Tajna bomba Hitlera **13.15** Historia antysemityzmu **14.15** Cuda techniki **15.05** Historia SS **15.55** Zapomniane wyprawy **16.20** Jak się żyło w Nowym Jorku w 1882 roku **17.15** Miłoś Zeman – nekrolog polityka, celebrycja Wysochy **18.10** Wyborná SHOW **18.55** Wyspy Malezji **19.25** Tajemnice starożytnego Egiptu **19.50** Wiadomości w czeskim j. migowym **20.00** Zawodowiec (film) **21.50** Stick (film) **23.40** Lotnicze katastrofy **0.25** Oddział dla zuchwałych (s.).

NOVA

5.55 Śniadanie **8.30** Ulica (s.) **9.30** Jedna rodzina (s.) **10.55** Detektyw Monk (s.) **12.00** Południowe wiadomości, sport, pogoda **12.30** Przychodnia w różanym ogrodzie (s.) **13.35** Mentalista (s.) **15.35** Zamierzmy się znanymi **16.57** Popołudniowe wiadomości **17.30** Pościg **18.30** Ulica (s.) **19.30** Wiadomości, sport, pogoda **20.20** Tarapaty taty (film) **22.35** Płatności II (film) **1.00** Mentalista (s.).

PRIMA

6.00 Nowy dzień **7.00** M.A.S.H. (s.) **9.10** Zoo (s.) **10.30** Policja Hamburg (s.) **12.30** Podkomisarz Brenda Johnson (s.) **13.30** Powrót komisarza Rexa (s.) **14.30** Policja w akcji **15.30** Tak jest, szefie! **16.40** Incognito **17.55** Nakryto do stołu! **18.55** Wiadomości, pogoda, wiadomości kryminalne **19.55** Showtime **20.15** Czechy i Słowacja mają talent **22.10** Kochamy Czechy **23.55** Tak jest, szefie! **1.05** Policja w akcji.

SOBOTA 28 WRZEŚNIA

TVP 1

6.20 Balans bieli **7.00** Transmisja mszy świętej z Sanktuarium Matki Bożej na Jasnej Górze **8.40** Rok w ogrodzie **8.50** Polskie Parki Narodowe. Bieszczadzki Park Narodowy **9.25** Ranczo 5 (s.) **10.25** Komisarz Alex 9 (s.) **11.20** Ojciec Mateusz 31 (s.) **12.20** Gwiazdy w południe. Ostatni zachód słońca (western USA) **14.25** Okrasa łamie przepisy. Obiad z resztek **14.55** Rolnik szuka żony 11 **16.00** Dziedzictwo (s.) **17.00** Telexpress **17.35** Kawa z kardamonem (s.) **18.40** Jaka to melodia? (teleturniej) **19.30** Program informacyjny, sport, pogoda **20.20** Profilerka (s.).

21.20 Hit na sobotę. Biały Potok (komedia polska)

Niespodziewanie dla wszystkich, podczas krótki Kasia wyjawia meżowi, że łączy ją coś więcej z Michałem... Przyjaźń i miłość w jednej chwili stają pod znakiem zapytania. Wzajemne podejrzenia, powiązania finansowe oraz niewinne z pozoru kłamstwa nakreślają spirale nieporozumień. Emocje sięgają zenitu. Na dodatek w małżeński spór angażują się windykatorki, policja oraz wścibscy sąsiad. Chaos narasta mnożąc zabawne sytuacje aż do finału, który okaże się szansą na uratowanie obydwa małżeństw. Czy wszyscy z niej skorzystają?

23.05 Gala wręczenia nagród 49. Festiwalu Polskich Filmów Fabularnych w Gdyni.

TVP 2

6.00 Barwy szczęścia (s.) **6.35** M jak miłość (s.) **7.30** Pytanie na śniadanie **12.10** Mamaland. Uroda i pielęgnacja (talk-show) **12.50** Tak to leciało! (teleturniej) **14.00** Familiada (teleturniej) **14.35** Koło fortuny (teleturniej) **15.15** Szansa na sukces. Eurowizja Junior 2024 **16.20** Na dobre i na złe (s.) **17.30** Dobry tytuł **18.00** Słowo na niedzielę. Szkoła Jezusa **18.15** Va banque (teleturniej) **18.50** W poszukiwaniu dobrego filmu **19.25** Rodzinka.pl (s.) **20.00** The Voice of Poland 15. Przesłuchania w ciemno **20.20** Krucjata 2. Znak bliźniat (s.) **23.20** Miłość, ślub i inne nieszcześcia (komedia USA).

TVN

6.00 Królik Bugs **6.15** Kuchenne rewolucje. Warszawa **7.40** Kobieta na krańcu świata (s.) **7.45** Dzień Dobry TVN **11.30** Na Wspólnej (s.) **13.25** MasterChef **14.55** Top Model (reality show) **16.35** Anatomia piękna **17.40** Kuchenne rewolucje. Katowice - Melitiny **19.00** Fakty, sport, pogoda **19.30** Azja Express (reality show) **21.15** Planeta singli 2 (komedia romantyczna) **23.40** Doktor Sen (horror).

POLSAT

6.00 Nowy dzień z Polsat News **8.00** Halo tu Polsat **11.00** Ewa gotuje (mag.) **11.30** Moja mama i twój tata (reality show) **13.05** Gliniarze (s.) **15.10** Nasz nowy dom (reality show) **16.10** Czarownica 2 (film kop.) **18.50** Wydarzenia, sport, pogoda **19.30** Prezydent i premierzy **19.55** Roztańczony PGE Narodowy **23.10** Bez skrupułów Toma Clancy'ego (thriller Niemcy/USA).

TVC 1

6.00 Co umiały nasze babce **6.25** Łopatologicznie **7.15** O Zapominajce (bajka) **8.00** Dary króla węży (bajka) **8.55** Uśmiechy Otakara Brouska **9.35** Falszywy królewicz (bajka) **11.05** Wszystko-party **12.00** Z metropolii. Tydzień w regionach **12.25** Nasze hobby **13.00** Wiadomości **13.05** O Feniksie (bajka) **13.55** Zbrodnia w szkole dla dziewczyn (film) **15.40** Prawda i kłamstwo (bajka) **17.00** Siostra siedmiu kruków (bajka) **18.25** Chłopaki w akcji **18.55** Prognoza pogody, wiadomości, sport **20.05** Cuda natury **21.20** Rodzina Brousek **22.35** Zawodowiec (film) **0.25** Czarna woda (s.).

TVC 2

6.00 Tajemnice Venus z Věstonic **6.50** Córki i synowie pustkowi **7.45** Europa z lotu ptaka **8.30** Na rowerze po Czechach **8.45** Najpiękniejsze europejskie ścieżki **9.10** Lotnicze katastrofy **10.00** Narodowa pielgrzymka 2024 **11.45** Święty Wacław i ochrona Czech **12.40** Auto Moto Świat **13.05** Auto Moto Test **13.20** W nowym świetle **13.40** Historie budowli **13.50** Karol III, monarcha i człowiek **14.50** Czechy - Egipt (piłka ręczna kobiet) **16.45** Bedeker **17.15** Cudowna planeta **18.10** Rok na planecie Ziemi **19.10** Tramwaj konny **19.25** Zapomniane wyprawy **19.20** Odródka długogoniasta, Węgry **19.50** Wiadomości w czeskim j. migowym **20.00** Śmierć na Nilu (film) **22.20** Gangi Nowego Jorku (film) **1.05** Wysyp żywych trupów (film).

NOVA

6.15 Dziewczynka z igloo (s. anim.) **6.20** Karate owca (s. anim.) **6.30** Stacyjkowo (s. anim.) **7.20** Alvin i wiewiórki (s. anim.) **8.10** Gwiezdne talary (bajka) **9.25** Grzechy dla widzów kryminalów (s.) **10.35** Poradnik domowy **11.55** Wszystko się może zdarzyć **13.35** Mistrzostwa powiatu (s.) **14.45** Pożyczony naręczony (film) **17.05** Mumia: Grobowiec Cesarza Smoka (film) **19.30** Wiadomości, sport, pogoda **20.20** Wszystko się może zdarzyć!

21.55 Kong: Wyspa czaszki (film)

Zespół badawczy składający się z naukowców, żołnierzy i poszukiwaczy przygód wyrusza na tajemniczą i od wieków fascynującą ludzi małą wyspę na Pacyfiku. Niezwykła kraina szybko jednak zaczyna przerażać uczestników ekspedycji. Bolesnie przyjdzie im się przekonać, że człowiek – mimo całej swojej wiedzy i siły – nie jest w stanie porządkować sobie dzikiej natury. Kiedy zapuszczają się na terytorium należące do legendarnego Konga, ich misja zaczyna przypominać dramatyczną walkę o przetrwanie.

0.25 Mumia: Grobowiec Cesarza Smoka (film).

PRIMA

6.15 M.A.S.H. (s.) **8.55** AutosalonTV **10.00** Kochamy Czechy **11.55** Czechy i Słowacja mają talent **13.55** Zdrój **14.55** Wiedza sąsiedzi, jak kto siedzi (film) **17.00** Ciocia (film) **18.55** Wiadomości, pogoda **19.55** Showtime **20.15** Duch (s.) **22.50** Rambo III (film) **0.35** Licencja na zabijanie (film).

NIEDZIELA 29 WRZEŚNIA

TVP 1

6.20 Słownik polsko@polski (talk-show prof. Jana Miodka) **6.55** Słowo na niedzielę. Szkoła Jezusa **7.00** Transmisja mszy świętej z Sanktuarium Bożego Miłosierdzia w Krakowie-Łagiewnikach **8.00** Tydzień **8.30** ZdroWY Plan. Antykoncepcja. Świadome planowanie **9.00** Popiół i diament **10.55** Komisarz Alex 22 (s.) **11.55** Między ziemią a niebem **12.00** Anioł Pański **12.15** Między ziemią a niebem **12.50** Akademia życia. Józef Broda **13.15** BBC w Jedyne. Zielona planeta **14.20** Nie ma róży bez ognia (komedia polska) **16.05** Dziedzictwo (s.) **17.00** Telexpress **17.30** Wyprawa po miłość (film kanadyjski) **18.40** Jaka to melodia? (teleturniej) **19.30** Program informacyjny, sport, pogoda **20.20** Gra z Cieniem (s.) **21.20** Rolnik szuka żony 11 **22.25** Zakochana Jedyńka. Pełnia życia (dramat brytyjski).

TVP 2

6.00 Barwy szczęścia (s.) **6.30** M jak miłość (s.) **7.30** Pytanie na śniadanie **11.40** The Voice of Poland 15. Przesłuchania w ciemno **14.00** Familiada (teleturniej) **14.30** Koło fortuny (teleturniej) **15.05** Szansa na sukces. Eurowizja Junior 2024 **16.10** Cudowne lata

17.15 Tamte lata, tamte dni. Krzysztof Cugowski

Marta Perchuć-Burzyńska rozmawia z wybitnymi artystami o dzieciństwie, domu rodzinnym i najważniejszych doświadczeniach, które w istotny sposób wpłynęły na ich życie i drogę twórczą. Spotykają się w miejscach, które dla bohaterów programu mają największe znaczenie i budzą w nich sentymenty. Tym razem spotkamy się z Krzysztofem Cugowskim, artystą spełnionym, którego ponadczasowa muzyka rozpoznawalna jest przez każdego, niezależnie od wieku. Wspomnimy losy jego rodziny pochodzącej z Włodzimierza Wołyńskiego i dowiemy się więcej o lubelskim dzieciństwie artysty...

17.55 Jak to się mówi, czyli Kasia u Bralczyka **18.35** Poczёт świrów polskich. Dariusz Miliński **19.15** Rodzinka.pl (s.) **20.00** Paranoja (thriller) **21.55** no... wiadomo (mag.) **22.40** Dżentelmeni (film kop.).

TVN

5.55 Anatomia piękna **6.50** Kuchenne rewolucje. Nowogard **7.45** Dzień Dobry TVN **12.00** Kobieta na krańcu świata (s.) **12.35** Co za tydzień **13.15** Totalne remonty Szelągowskiej **17.42** Azja Express (reality show) **18.55** Hulk (dramat USA) **18.45** Fakty, sport, pogoda **19.30** MasterChef **21.15** Ciche miejsce 2 (horror USA) **23.25** Elvis (film kop.).

POLSAT

6.00 Nowy dzień z Polsat News **8.00** Halo tu Polsat **11.00** Czarownica 2 **13.30** Rodzinny dom wariatów (komediadramat) **15.45** Twoja Twarz Brzmi Znamo **17.40** Nasz nowy dom (reality show) **18.50** Wydarzenia, sport, pogoda **19.30** Państwo w państwie **19.55** Dancing with the Stars. Taniec z gwiazdami **22.10** Teściowie (s.) **23.10** Poranek kojota (komedia polska).

TVC 1

6.00 Ciekawostki z regionów **6.35** Zbrodnia w szkole dla dziewczyn (film) **8.20** Pieczenie na niedzielę **8.50** Łopatologicznie **9.45** Kalendarium **10.00** Kamera na szlaku **10.35** Obiektyw **11.10** F.L. Věk (s.) **12.00** Pytania **13.40** Morawa **13.00** Wiadomości

13.05 Cudowne pierścionki (bajka)

Mimo, że nie wierzymy już w istoty nadprzyrodzone, te wszystkie gobliny, duszki wodne, czarownice i wróżki, nadal interesuje nas, jak radzą sobie w bajkach. W tym scenariuszu M. Zinnerowa zabiera nas w Góry Łzerskie, gdzie wróżka Rokytka (H. Maciuchowa) zakochała się w młodym mężczyźnie (S. Skopal). I kto wie, jak skończyłoby się to z ich miłością, gdyby nie magia, która kryła się w pozornie zwyczajnych pierścieniach z targów...

14.10 Motowidła (bajka) **14.55** O Haderunowi i nimfie Elorze (bajka) **16.15** Przepis na do widzenia (film) **17.20** Szpital na peryferiach (s.) **18.25** Co umiały nasze babce **18.55** Prognoza pogody, wiadomości, sport **20.10** Lata dziewięćdziesiąte (s.) **21.20** Posterunkowy Topinka (s.) **22.15** Opowiadania filmowe **23.30** W kręgu zbrodni: San Francisco (s.) **0.15** Pustkowiec (s.).

TVC 2

6.00 Pojedynek tytanów **6.50** Odyseja: prawda czy mit? **7.45** Gdylby... **8.40** Czechosłowacki tygodnik filmowy **9.15** Historie.cs **10.10** Tajna bomba Hitlera **10.55** Jak się żyło w Dreźnie w 1946 roku **11.50** Nie poddawać się **12.20** Ciekawostki rekinów **12.40** Magazyn chrześcijański **13.05** Magazyn religijny **13.35** Na pływali z Jindřa Vilkou **14.00** Tajemnice królewskich pałaców **14.50** Kobiety wikingów **15.45** Dawno temu w Tświe **16.35** Średniowieczne serce Europy **17.05** Leonardo: człowiek, który uratował naukę **18.00** Archiwalne tajemnice **18.30** Roman-tyczne włoskie jeziora **19.20** Ciekawostki z regionów **19.50** Wiadomości w czeskim j. migowym **20.00** Vra Cruz (film) **21.35** Masakra w Rzymie (film) **23.20** Brunel, sułtanat superlatywów **0.15** Oddział dla zuchwałych (s.).

NOVA

6.10 Przygody Berniego (s. anim.) **6.20** Owca karate (s. anim.) **6.40** Stacyjkowo (s. anim.) **7.30** Alvin i wiewiórki (s. anim.) **8.20** Rusalka (bajka) **9.35** My, właściciele domków letniskowych **10.30** Policja Modrava (s.) **11.55** Za pięć dwunasta **13.00** Comeback (s.) **13.25** Tarapaty taty (film) **15.40** Jak się detrusuje krokodyla (film) **18.05** Pościg: wydanie specjalne **19.30** Wiadomości, sport, pogoda **20.20** Policja Modrava (s.) **21.35** Policja kryminalna Anděl (s.) **22.50** Odlamki **23.25** Godziny szczytu III (film) **1.10** Spece (s.).

PRIMA

6.15 M.A.S.H. (s.) **8.45** Prima Czechy **9.15** Prima świat **9.50** Incognito **11.00** Partia Terezi Tománkové **11.50** Poradnik domowy **12.10** Poradnik Pepy Libického **13.20** Ogrodnik w zasięgu ręki **13.55** Poradnik Ládi Hrušky **14.50** Duch (s.) **16.05** Człowiek ze Wschodu (film) **18.55** Wiadomości, pogoda, wiadomości kryminalne **19.55** Showtime **20.15** Zdrój **21.35** 72 godziny (film) **23.50** To nie jest kraj dla starych ludzi (film).

PONIEDZIAŁEK 30 WRZEŚNIA

TVP 1

6.05 Wichrowe wzgórze (s.) **7.00** Transmisja mszy świętej z Sanktuarium Matki Bożej na Jasnej Górze **7.30** Studio Raban **8.00** Akacja 38 (s.) **8.45** Ranczo 5 (s.) **9.45** Komisarz Alex 9 (s.) **10.40** Ojciec Mateusz 8 (s.) **11.35** Korona królów. Jagiellonowie (s.) **12.10** Agrobiznes **12.55** BBC w Jedyne. Zielona

POST SCRIPTUM

UŚMIECHNIJ SIĘ

WEHIKUŁ CZASU

Tak było...

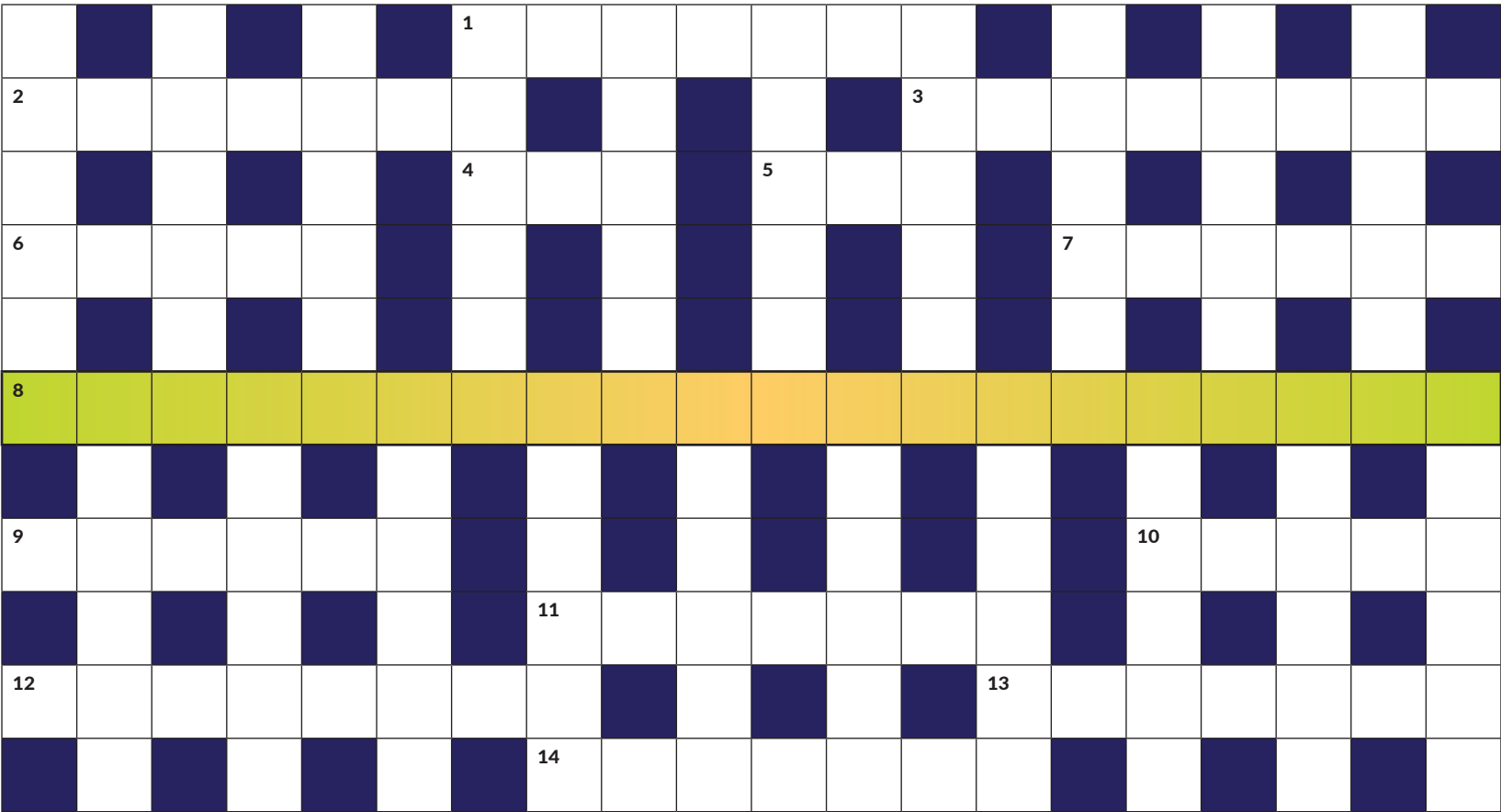

• W odpowiedzi na nasze zaproszenie do zabawy odpowiedzieli Jaroslav Ramík oraz Jolanta Kowalska, której zdjęcie widoczne jest obok. Widzimy na nim studzienkę w Orłowej-Lutyni. Jak napisała pani Jolanta, „Cudowna, bo wierzone w jej cudotwórcze i uzdrawiające właściwości. Ojcowizna mojej babci była niedaleko tej studzienki i zawsze opowiadała o zastępach ludzi, które przychodziły zaczerpnąć tej cudownej wody.” Autorem archiwalnej fotografii jest R. Fierla.

...tak jest

KRZYŻÓWKA KOMBINOWANA

Wśród autorów poprawnych rozwiązań zostanie rozlosowana nagroda. Rozwiązania prosimy przysyłać na e-mail: info@glos.live. Termin ich nadsyłania upływa w środę 9 października 2024 r. Nagrodę z 13 września otrzymuje **Ewa Mrowiec z Hawierzowa**. Autorem dzisiejszej łamigłówki jest Jan Kubiczek.

Rozwiązanie krzyżówki kombinowanej z 13 września:
FRASUNEK
ZDROWIA RABUNEK

Rozwiązaniem jest przysłowie niemieckie...

POZIOMO:

- miasto w Mezopotamii nad Eufratem z wiszącymi ogrodami Semiramidy
- nadwrażliwość na pewne substancje występujące w powietrzu, pokarmach
- metoda rozwiązywania zadań matematycznych
- cios bokserki zadawany od dołu ręką zgiętą w łokciu lub metalowy pręt
- lewa lub prawa strona człowieka, zwierzęcia, przedmiotu
- ...życia, czyli codzienność lub język powieści i nowel

7. liczba egzemplarzy wydania książki lub gazety

- ROZWIĄZANIE DODATKOWE**
- budynek z drewna i kamienia często bez okien przeznaczony na sezonowe miejsce zamieszkania
- kraj nadbałtycki z Wilnem
- oficjalnie o Abelardczku
- wyciąg, koncentrat, zagęszczony preparat
- powstanie ludowe pod wodzą Guillaumea Cale w 1358 roku we Francji w czasie wojny stuletniej
- grecka kraina wszelkiej szczęśliwości lub Arkadusia, gdy dorośnie.

PIONOWO:

AEROPE, AGENDA, ANTARA, BAHAMY, BROKUŁ, BUKŁAK, EDWARD, IDOLKA, KALEKA, LABLAB, MAITTA, NAKTUZ, NINDŹA, OGŁADA, SAŁATA, STRAND, TARPAN, UMARAS, UNIECK, ZBARAŻ.

Wyrazy trudne lub mniej znane:
ALGORYTM, EKSTRAKT, ŻAKERIA

Projekt finansowany ze środków Ministerstwa Spraw Zagranicznych w ramach konkursu pn. Polonia i Polacy za granicą 2023 ogłoszonego przez Kancelarię Prezesa Rady Ministrów. Publikacje wyrażają jedynie poglądy autorów i nie mogą być utożsamiane z oficjalnym stanowiskiem Ministerstwa Spraw Zagranicznych RP ani Fundacji „Pomoc Polakom na Wschodzie”

MINISTERSTWO
KULTURY

Ministerstwo
Spraw Zagranicznych

Konsulat Generalny
Rzeczypospolitej Polskiej
w Ostrawie

Fundacja
POMOC POLAKOM
NA WSCHODZIE
im. Jana Olszewskiego

STOWARZYSZENIE
„WSPÓLNOTA POLSKA”

Przy wsparciu finansowym Ministerstwa Kultury RC wydaje Kongres Polaków w RC, ul. Grabińska 33, 737 01 Czeski Cieszyn, IČO: 00535613, w wydawnictwie POL-PRESS, s.r.o. IČO: 26792575 • Adres: Redakcja „Głosu”, ul. Strzelnicza 28, Czeski Cieszyn 737 01 • Redaktor naczelny: Tomasz Wolff, wolff@glos.live • Zastępcza redaktora naczelnego, redaktor sportowy: Janusz Bittmar, bittmar@glos.live • Redaktorzy terenowi: Danuta Chlup, danuta.chlup@glos.live • Łukasz Klimaniec, klimaniec@glos.live • Szymon Brandys, brandys@glos.live • Fotoreporter: Norbert Dąbkowski, dabkowski@glos.live • Doradca ds. reklamy: Beata Schönwald, beata.schonwald@glos.live • Projekt makiety: Jacek Utko • Telefony: sekretariat/centrala 558 731 766, e-mail: info@glos.live • www.glos.live • Pismo wychodzi we wtorki i piątki • Dostawę prenumeratorom prowadzi PNS, a.s. Páteřická 1/2773, 193 00 Praha 9-Horní Počernice. Zamówienia pod adresem: První novinová společnost, a.s., Zákaznické centrum, Evropská 888, 664 42 Modřice, e-mail: zakaznickecentrum@pns.cz. Reklamacje tel. 800 400 412 • Kolportaż: PNS, a.s. • Druk: CZECH PRINT CENTER a. s. Na Rovince 876, 720 00 Ostrava-Hrabová • Materiałów niezamówionych redakcja nie zwraca. Zastrzega sobie również prawo ich redagowania i skracania • Numer ewidencyjny Ministerstwa Kultury RC: MK ČR E 588, nr Indeksu 42501, ISSN 2570-8708.

„Głos” należy do Stowarzyszenia Dzienników Mniejszości Narodowych i Etnicznych Europy MIDAS